

Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan yksityisalojen työeläkejärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä uudistettavaksi. Eläkkeen määräytymistapaa muutetaan siten, että se kannustaa työntöön jatkamista nykyistä pitempään. Muutosten tarkoituksena on saada aikaan maksujen ja etujen välinen tasapaino 1990-luvun loppuvuosiksi ja samalla huolehtia työeläkejärjestelmän pidemmän aikavälin tasapainosta.

Eläkkeen tulevan ajan eli eläketapahtumasta eläkeikään jäljellä olevan ajan laskentatapa muuttuu siten, että 50 ja 60 ikävuoden välillä eläkkeen karttuma on 1,2 % palkasta vuotta kohden ja 60 ja 65 ikävuoden välillä eläkettä karttuu 0,8 % palkasta. Alle 50-vuotiaana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvät saavat siten eläkettä 6,5 %-yksikköä vähemmän kuin nykyisin. Tulevan ajan saaminen edellyttää vähintään vuoden työssäoloaikaa viimeisen 10 vuoden aikana. Muutokset koskevat henkilöitä, joiden eläketapahtuma sattuu vuoden 1995 jälkeen. Ennen vuotta 1943 syntyneet työttömyyspäivärahan varaan joutuneet säilyttävät lisäksi oikeuden tulevan ajan laskemiseen entisten sääntöjen mukaan.

Eläkepalkan laskentatapa muuttuu. Eläkepalkka määräytyy kunkin työsuhteen enintään 10 viimeisen vuoden ansion perusteella. Eläkepalkka on indeksikorjattujen ansioiden keskiarvo. Kymmentä vuotta lyhyemmissä työsuhteissa otetaan huomioon koko työsuhteen ansiot. Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään pois ne vuodet, joiden ansio on alle puolet lasketusta keskiansiosta. Näitä pois jätettäviä vuosia saa olla korkeintaan yksi kolmasosa. Eläkepalkan laskentasäännön muutos toteutetaan liukuvasti 1.1.1996 voimassa olevissa työsuhteissa. Laskentavuosia lisätään vuosi kerrallaan vuodesta 1996 alkaen kunnes 10 vuotta tulee täyteen. Ansiot muutosta edeltäviltä vuosilta lasketaan van-

hojen sääntöjen mukaan. Täysipainoisesti eläkepalkan laskentatavan muutos vaikuttaa vasta 10 vuoden kuluttua päättyvissä työsuhteissa.

Esityksessä ehdotetaan myös työkykyä ylläpitävien ja kuntouttavien toimien ensisijaisuuden korostamista jäljellä olevan työkyvyn arvioinnissa. Määräaikainen työkyvyttömyyseläke muutetaan kuntoutustueksi. Kuntoutustukea voi saada vain silloin kun, työntekijästä on laadittu kuntoutussuunnitelma. Eläkelaitoksen tehtävänä on varmistaa, että suunnitelma tehdään ennen kuntoutustuen myöntämistä. Jos työntekijälle annetaan eläkelaitoksen päätöksellä kuntoutusta, kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus, joka on 33 % kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen hakemismenettelyä on tarkoitus muuttaa siten, että eläkkeestä voi saada ennakkopäätöksen yksilöllisen varhaiseläkkeen tapaan. Määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen muuttaminen kuntoutustueksi koskee myös kansaneläkejärjestelmästä myönnettäviä työkyvyttömyyseläkkeitä. Kansaneläkkeen kuntoutustukeen ei kuitenkaan makseta kuntoutuskorotusta.

Työeläkkeiden indeksijärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että käyttöön otetaisiin kaksi eri indeksiä. Nykyistä TEL-indeksiä, joka määräytyy puoliksi ansio- ja puoliksi hintatason muutoksen perusteella, sovellettaisiin edelleen eläkepalkan laskennassa ja ansaittujen eläkeoikeuksien arvon tarkistamisessa. Indeksia sovellettaisiin myös maksussa oleviin eläkkeisiin 65 ikävuoden täyttämivuoden loppuun asti. Tämän jälkeen eläkkeisiin sovellettaisiin indeksiä, jossa hintatason muutoksen osuus olisi 80 % ja ansiotason muutoksen osuus 20 %.

Esityksessä ehdotetaan myös, että työntö-

kijän työeläkemaksu otettaisiin huomioon pysyvästi työeläkeindekseissä. Maksun huomioon ottamisesta TEL-indeksissä vuosina 1993-1995 on säädetty erillisillä poikkeuslaeilla. Esityksen mukaan vuosien 1993-1995 TEL-indeksin pistelukuihin tehtyjä 1,3 %-yksikön suuruisia vähennyksiä ei palautettaisi. Muutoin eläkkeisiin tulee vuodenvaihteesta uuden indeksin perusteen mukainen korotus. Arvion mukaan työeläkkeet nousevat alle 65 vuotiailla eli työikäisillä noin 2,9 % ja yli 65 vuotiailla eli eläkeikäisillä noin 1,6 %. Sama nousu koskee muita TEL-indeksiin sidottuja etuuksia. Lisäeläketurvaan tehdään hyvitys työntekijäin eläkelaisissa ilmaistun kohtuusperiaatteen mukaisesti.

Ehdotetut muutokset perustuvat työmarkkinajärjestöjen toukokuussa 1995 tekemään sopimukseen työeläketurvan uudistamisesta.

Sopimuksen mukaisesti keskimääräinen TEL-maksun nousu on ensi vuonna noin 0,6 prosenttiyksikköä, josta työntekijöiden eläkemaksun korotuksen osuus on puolet eli 0,3 prosenttiyksikköä. Sovittujen toimenpiteiden ansiosta työeläkemaksu voitaneen pitää nykyisellä tasolla aina vuoteen 2000 saakka korkotason kehityksestä riippuen. Pitkällä tähtäimellä uudistukset merkitsevät sitä, että maksutaso nousee 3-4 %-yksikköä vähemmän kuin ilman nyt ehdotettavia muutoksia.

Lainmuutokset, joista osa liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen, on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta. Vastaavat muutokset toteutetaan myös julkisalojen eläkejärjestelmissä. Niistä säädetään erikseen. Muutosten vaikutukset merimieseläkejärjestelmään selvitetään erikseen.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	5
2.1.1. Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutus	5
2.1.2. Tulevan ajan edellytykset ja laskeminen	6
2.1.3. TEL-eläkepalkka	6
2.1.4. Työeläkelisiä	7
2.1.5. Indeksitarkistukset	7
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	8
2.3. Nykytilan arviointi	9
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	11
3.2. Keskeiset ehdotukset	12
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	13
5. Asian valmistelu	14
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Työntekijäin eläkelaki	15
1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki	22
1.3. Eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaki	22
1.4. Yrittäjien eläkelaki	23
1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki	23
1.6. Kansaneläkelaki	23
1.7. Eläkkeensaajien asumistukilaki	24
1.8. Perhe-eläkelaki	24
1.9. Laki työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamisesta	24
2. Voimaantulo	24
3. Säättämisjärjestys	25
LAKIEHDOTUKSET	
Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	26
Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	39
Laki eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta	43
Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	44
Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	45
Laki kansaneläkelain muuttamisesta	47
Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	48
Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta	49
Laki työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamisesta	49

LIITTEET	51
Rinnakkaistekstit	51
1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta.....	51
2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain muuttamisesta.....	82
3. Laki eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta	91
4. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	94
5. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.....	97

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työeläkejärjestelmän rahoitukseen liittyvät uhat ovat nousseet viime vuosina voimakkaasti esille. Väestön ikärakenteen takia eläkemenot tulevat kasvamaan. Suuret ikäluokat tulevat vanhuuseläkeikään vuoden 2010 tienoilla. Työeläkejärjestelmän rahoituksen kannalta merkittävä rakenteellinen ongelma johtuu työttömyydestä. Vaikka työttömien määrän arvioitaisiin alenevan puoleen vuoteen 2010 mennessä, eläkeläisten määrän lisääntyminen pitää huoltosuhteen ennallaan. Työttömyys on pienentänyt vakuutusmaksun perusteena olevaa palkkasummaa, joka on aiheuttanut työeläkemaksuun jo ylimääräistä korotuspainetta.

Työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyteen on kiinnitetty huomiota jo useamman vuoden ajan. Vuoden 1993 alusta otettiin käyttöön työntekijäin eläkemaksu. Vuoden 1994 alusta maksu muutettiin osaksi työeläkejärjestelmän kiinteää rahoitusta siten, että puolet työeläkemaksuun tulevista muutoksista säädettiin työntekijäin työeläkemaksuun kohdistuviksi. Vuoden 1994 alusta tulivat voimaan myös kansaneläkkeitä ja yksityisen puolen työeläkkeitä koskevat joustavaan eläkeikäjärjestelmään liittyvät lainmuutokset. Niissä on pysyvästi korotettu yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja 55 ikävuodesta 58 ikävuoteen. Myös työttömyyseläkkeen saamisedellytyksiä tiukennettiin. Samalla osa-aikaeläkkeelle jäämisen alaikäraja alennettiin kahdella vuodella 58 ikävuoteen. Vuoden 1994 alusta eläkkeen karttumiskerointa nostettiin 2,5 prosenttiin vuodessa sen vuoden alusta, jolloin työntekijä täyttää 60 vuotta. Muutoksen tavoitteena oli kannustaa työuran jatkamiseen vanhuuseläkeikään saakka.

Perusrakenteeltaan palkkaan perustuva työeläkejärjestelmä on toiminut hyvin. Useista muista maista poiketen lakisääteisen ansioturvan piiriin Suomessa kuuluu koko työssä käyvä väestö. Eläketurvan tasokin on kohtuullinen vastaten eurooppalaista keskitasoa. Taloudellinen lama on kuitenkin vaikeuttanut erityisesti vanhempien ikäluokkien työllistymistä. Suomessa keskimääräinen eläkkeelle jäämisikä on edelleenkin noin 58-59 vuotta. Vain 10 % jatkaa vanhuuseläkeikään saakka työelämässä. Sen vuoksi kaikki sellaiset keinot, jossa työssä pysymis-

tä tai työhön paluuta voidaan edistää, parantavat myös työeläkejärjestelmän perusteiden kestävyyttä.

Eläkepolitiikan luonteeseen kuuluu sitoumusten pitkäaikaisuus. Eläketurvaan muutoksia tehtäessä on pyrittävä siihen, etteivät työntekijät joudu kohtuuttomien heikennysten eteen siinä vaiheessa, kun heillä ei enää ole muita vaihtoehtoja eläketurvan järjestämiseksi. Toisaalta eläkesitoumusten pitkäaikaisuus edellyttää niiden määräytymistä siten, että työeläketurvasta voidaan huolehtia myös heikentyneen taloudellisen tilanteen aikana. Työeläkkeitä koskevan kokonaisuudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä kestäväen eläkepolitiikan jatkumisen turvaamiseksi.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutus

Työntekijäin eläkelain (TEL) mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijän työkyky on alentunut vähintään kolmella viidesosalla. Työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, jos työkyvyn alenema on ainakin kaksi viidesosaa. Osaeläkkeen määrä on puolet täydestä eläkkeestä. TEL 4 §:n 3 momentin mukaan otetaan työkykyä arvioitaessa huomioon lääketieteellisten perusteiden lisäksi niin sanotut sosiaalis-taloudelliset tekijät: koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuolosuhteet ja näihin verrattavat muut seikat. Eläke myönnetään yleensä toistaiseksi. Se voi olla määräaikainen, jos työkyvyn arvioidaan vielä palaavan

Työntekijällä, joka on täyttänyt 58 vuotta, on oikeus TEL 4 e §:n mukaisesti saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen on kohtuutonta jatkaa ansiotyötään, kun otetaan huomioon hänen sairautensa sekä ikääntymiseen liittyvät ja muut laissa luetellut tekijät. Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi ja se on yhtä suuri kuin täysi työkyvyttömyyseläke. Oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen voi työntekijä saada ennakkopäätöksen, joka sitoo eläkelaitosta yhdeksän kuukautta.

Työntekijälle voidaan TEL 4 h §:n mu-

kaan antaa ammatillista tai sitä tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta työkyvyttömyyden estämiseksi tai ansiokyvyn parantamiseksi. Ennen kuin eläkelaitos tekee työkyvyttömyyseläkepäätöksen, sen on tarvittaessa varmistettava kuntoutusmahdollisuudet. Jos päätös on hylkäävä, ohjataan hakija tarpe mukaiseen kuntoutukseen tai saamaan muita palveluita.

Työntekijällä on oikeus kuntoutusraahan siltä ajalta, jona hän on kuntoutuksen vuoksi pois ansiotyöstään. Harkinnan mukaan voidaan kuntoutusrahaa maksaa ennen kuntoutusta ja kuntoutusjaksojen välillä. Tätä kuntoutusrahaa voi kuitenkin saada kummankin syyn perusteella erikseen enintään kolme kuukautta kalenterivuodessa. Kuntoutujalle voidaan antaa myös harkinnanvaraista kuntoutusavustusta työllistymisen tukemiseksi.

Kuntoutusrahana maksetaan määrä, joka vastaa työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä korotettuna 33 prosentilla. Jos kuntoutuja on jo eläkkeellä, maksetaan eläkkeeseen 10 prosentin lisä kuntoutusrahan muodossa. Työntekijällä on oikeus valittaa päätöksestä, joka koskee oikeutta kuntoutusrahan tai sen määrään. Sen sijaan itse kuntoutuksen antaminen riippuu harkinnasta, eikä muutoksenhakuoikeutta tältä osin ole.

Vaikka eläkkeenhakija on kuntoutuksessa ja saa kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa, saatetaan hänelle myöntää työkyvyttömyyseläke, jos hän sitä hakee ja eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos eläkettä tällöin maksetaan taannehtivasti kuntoutusrahan päälle, suoritetaan eläkkeestä hakijalle vain ylimenevä osa sen jälkeen, kun määräkysymykset on selvitetty kansaneläkelaitoksen ja muiden työeläkelaitosten kanssa.

Varsinaista työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, kuntoutusta ja kuntoutusrahaa koskevat säännökset ovat yksityisalojen työeläkelaeissa samansisältöiset.

Kansaneläkejärjestelmässä varsinaista työkyvyttömyyseläkettä ja yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset ovat lähes samansisältöiset kuin työeläkejärjestelmän yksityissektorin säännökset.

2.1.2. Tulevan ajan edellytykset ja laskeminen

Varhaiseläkkeissä vaikuttaa eläkkeen määrää laskettaessa ratkaisevalla tavalla niin sanottu tuleva aika eli aika eläketapahtumas-

ta eläkeikään. Tulevan ajan edun saamiseksi edellytetään, että työntekijän työkyvyttömyys alkaa työsuhteen kestäessä tai viimeistään 360 päivän kuluessa sen jälkeen. Tätä jälkikarenssiaikaa voivat pidentää muun muassa työttömyys-, kuntoutus- ja sairauspäivärahopäivät. Työsuhteen, johon tuleva palvelusaika liitetään, tulee kestää ainakin lain vaatiman yhden kuukauden odotusajan. Jos työntekijä oli selvästi sairas jo työsuhteen alkaessa, vaaditaan niin sanotun rajoitussäännöksen perusteella kuitenkin, että työsuhteen alkamisesta työkyvyttömäksi tuloon on kulunut ainakin vuosi. Toisena tulevan ajan saamisen ehtona on, että työntekijä ennen työkyvyttömyyden alkamista on asunut viisi vuotta Suomessa, ETA-maassa tai muussa maassa, jonka kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus.

Jos työntekijä täyttää nämä tulevan ajan edellytykset, otetaan hänen eläkettään laskettaessa huomioon työsuhteajan lisäksi aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään. Säännöksen tarkoituksena on turvata työntekijälle sen tasoinen työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi aikanaan vanhuuseläkkeenä saanut jatkettuaan työtään eläkeikään saakka.

Tulevan ajan säännöstä sovelletaan laskettaessa myös yksilöllisen varhaiseläkkeen ja työttömyyseläkkeen sekä perhe-eläkkeen määrää. Säännös sisältyy TEL 6 a §:ään (559/93), johon viitataan myös yrittäjien eläkelaeissa. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaeissa (LEL) ja eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaeissa (TaEL) käytetään tulevan ajan asemesta tulevan ajan ansioita, jotka otetaan huomioon 65 vuoden lakisääteiseen eläkeikään.

Eläke lasketaan tulevan ajan osalta saman karttumisprosentin - 1,5 % vuodessa - mukaan kuin työsuhteesta kertyvä eläke. Tätä prosenttia ei kuitenkaan koroteta sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttäisi 60 vuotta, vaikka se tämänikäisille työsuhdetta jatkaville onkin 2,5 prosenttia.

2.1.3. TEL-eläkepalkka

Toinen eläkkeeseen ratkaisevasti vaikuttava tekijä on eläkkeen perusteena oleva palkka. TEL 7 §:n mukaan se lasketaan erikseen kunkin työsuhteen loppupalkasta. Eläkepalkka otetaan huomioon enintään työsuhteen neljältä viimeiseltä kalenterivuodelta. Kun palkat on muutettu TEL-indeksillä sa-

maan tasoon, poistetaan vuosista ne kaksi, joina palkka on ollut pienin ja suurin, ja eläkepalkka lasketaan jäljelle jäävien kahden vuoden palkkojen keskiarvon mukaan. Jos työsuhte on kestänyt kolme vuotta, jätetään pienipalkkaisin vuosi pois ja muissa tapauksissa otetaan koko aika huomioon. Eläkepalkkaa laskettaessa ei oteta huomioon eläketapahtumavuotta, jos työsuhte näin laskettuna jatkuu vähintään kahtena kalenterivuonna.

Eläkepalkka määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Vuoden 1994 alussa voimaantulleen lainmuutoksen mukaan eri vuosien ansioita vähennetään työntekijäin eläkemaksuprosentin määrällä.

Edellä mainitusta neljän viimeisen vuoden pääsäännöstä voidaan poiketa TEL 7 §:n 2 momentin harkinnanvaraista eläkepalkkaa koskevan säännöksen perusteella. Jos palkka poikkeuksellisesta syystä on ollut alhaisempi kuin työntekijän vakiintunut palkka ja tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, voidaan eläkepalkkana käyttää vakiintunutta, korkeampaa palkkaa. Jos poikkeuksellinen syy on ollut olemassa jo kymmenen vuotta ennen eläkkeelle siirtymistä, on työntekijän esitettävä selvitys muutoksesta. Eläkepalkkaa voidaan myös alentaa, jos loppupalkkaa on esimerkiksi keinotekoisesti nostettu eikä se selvästikään vastaa aikaisemmin vakiintunutta palkkaa.

Lapsenhoitoaikaa koskee TEL 7 §:n 3 momentin erityissäännös, jota käytetään, jos sen laskutapa johtaa parempaan tulokseen kuin lain pääsääntö tai harkinnanvarainen eläkepalkka. Jos neljään viimeiseen vuoteen sisältyy palkatonta lastenhoitoaikaa, käytetään lastenhoitovuoden asemesta normaalia työsäolovuotta tai eläkepalkka lasketaan sen ansiotason mukaisena, josta lastenhoitoaika on poistettu. Lastenhoitoajaksi luetaan synnytyksen, äitiyden tai vanhemmuuden perusteella maksettavien etuuksien korvauspäivät.

TEL:n eläkepalkkasäännösten tarkoituksena on, että eläke määräytyisi sen vakiintuneen ansiotason mukaan, joka työntekijällä on ollut ennen eläkkeelle jäämistä. Tämä loppupalkkaan perustuva laskentatapa poikkeaa LEL:n ja TaEL:n mukaisesta järjestelmästä, jossa työvuosien kaikki palkat otetaan huomioon sikäli kuin ne ylittävät laeissa säädetyt vähimmäisrajat. Samaan niin sanottuun keskipalkan järjestelmään pohjautuvat myös yrittäjien eläkelait, joiden mukaan

eläkkeen perusteena oleva työtulo lasketaan vakuutusaikana vahvistettujen työtulojen keskiarvona. Toisaalta loppupalkan periaate toteutuu täydellisenä TEL:inkin piirissä suhteellisen harvoin. Tämä johtuu loppupalkan työsuhdekohtaisuudesta. Mitä useammin työntekijä vaihtaa työpaikkaa sitä enemmän eläke perustuu hänen koko työelämänsä ajan ansiotasoon.

Eläkepalkan määrittelyyn liittyy myös vuoden 1994 alusta TEL 2 §:ään otettu säännös työsuhteen automaattisesta katkaisemisesta. Sen avulla 54-62-vuotiaan työntekijän yli 10 vuotta jatkuneen työsuhteen perusteella määräytyvästä osasta muodostetaan oma työsuhte eläkettä varten. Eläke lasketaan erikseen katkaisua edeltäneiden neljän viimeisen vuoden ansion perusteella. Jos eläke näin laskien on suurempi kuin ilman katkaisua, lasketaan eläke erikseen työsuhteen kummastakin osasta. Tällöin vältetään tilanne, jossa eläke pitkästä työsuhteesta lasketaan vain työsuhteen loppuajan alentuneiden ansioiden perusteella.

2.1.4. Työeläkelisiä

Työntekijälle karttuu eläkettä paitsi aikuis- koulutus- ja kuntoutusjaksoilta myös työttömyysaikana, jos hän saa ansioon suhteutettua päivärahaa. Päivärahopäivien avulla lasketaan TEL 7 b §:n säännösten mukaisesti erityinen työeläkelisiä, joka korottaa työsuhteista kertyvien eläkkeiden määrää. Tällainen järjestelmä on käytössä sekä julkisen että yksityisen puolen työeläkelaeissa. Myös yrittäjien eläkelakeihin sisältyy työeläkelisiä, mutta yrittäjän eläkettä eivät korota työttömyyspäivärahat vaan ainoastaan eräät aikuis- koulutuksen ja kuntoutuksen johdosta maksettavien etuuksien korvauspäivät.

Jos työttömyyspäivärahaa maksetaan osapäivärahana, muunnetaan osapäiväraha täysiksi päiviksi työeläkelisiä laskettaessa.

2.1.5. Indeksitarkistukset

Työeläketurva on sidottu maan palkkatasoon. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa TEL 9 §:n mukaisesti TEL-indeksiluvun ottaen huomioon palkka- ja hintatason muutosten keskiarvon. Työntekijän eläkeasetuksen mukaisesti indeksin perusteeksi otetaan edellisen vuoden kolmannen vuosineljänneksen palkka- ja hintataso. Mittareina käytetään Tilastokeskuksen in-

deksisarjoja palkansaajien ansiotason ja kulluttajahintojen kehityksestä.

TEL-indeksiä käytetään alkaneen eläkkeen tarkistamiseen, eläkkeen perusteena olevan palkan laskemiseen ja karttuneen työeläkeoikeuden arvon säilyttämiseen. Indeksillä vaikuttaa myös eläkkeiden yhteensovituksessa, ja sen avulla tarkistetaan vuosittain työeläkelaeissa säädettyt erilaiset markkamäärät, joiden perusteella ratkaistaan muun muassa työsuhteen tai yrittäjätoiminnan kuuluminen pakolliseen vakuutukseen.

Samana TEL-indeksiä sovelletaan niin yksityisen kuin julkisen puolenkin työeläkejärjestelmissä. Indeksillä on käytössä myös tarkistettaessa tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalain, sotilasvammalain sekä liikennevakuutuslain mukaisia etuuksia, sukupolvenvaihdoseläkkeitä ja luopumistukia sekä määrättäessä sairausvakuutuslaissa säädettyjä -päivä-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoja ja lasten kotihoidontukia. TEL-indeksiin sidottuja ovat myös kuntoutusrahalain mukainen kuntoutusraha ja potilasvahinkolain henkilövahinkokorvaukset.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa joka kalenterivuodeksi TEL:n 9 §:n mukaisen TEL-indeksin pisteluvun. Vuosien 1993-1995 TEL-indeksin pistelukuina käytetyt luvut on määrätty erikseen annettujen poikkeuslakien mukaan. Vuoden 1993 pistelukua leikattiin 1,5 prosenttia ja vuoden 1995 pistelukua 0,5 prosenttia työntekijäin työeläkemaksun vuoksi. Vuonna 1994 indeksitarkistuksesta luovuttiin kokonaan. Poikkeuslailla TEL-indeksin kehityksestä on vuosina 1993-1995 leikattu yhteensä 3,3 prosenttia, josta 2 prosenttiyksikköä on tehty työntekijäin työeläkemaksun vuoksi. Voimassa olevien lakien mukaan TEL-indeksipisteluku palautuu vuoden 1996 alussa TEL:n 9 §:n mukaisen TEL-indeksin pisteluvun osoittamalle tasolle.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Työkyvyttömyyden määrittelytavoissa havaitaan suuria vaihteluja vertailtaessa eri maiden sosiaalivakuutusjärjestelmiä. Yleensä otetaan huomioon sekä lääketieteellisiä että sosiaalis-taloudellisia tekijöitä, mutta niiden keskinäinen painotus vaihtelee. Käytännön ratkaisutoimintaan vaikuttavat myös eläkeasioita käsittelevät organisaatio ja järjestelmän muutoksenhaakuelimet.

Kehityssuunta oli 1970-luvun ja viime

vuosikymmenen alussa, että työkyvyttömyyden kriteereitä lievennettiin ja painotettiin muita kuin lääketieteellisiä seikkoja. Samalla lisättiin varsinaista työkyvyttömyyseläkettä korvaavia varhaiseläkkeen muotoja. Tämän jälkeen kehitys on kulkenut vastakkaiseen suuntaan. Syynä ovat olleet varhaiseläkkeiden määrän kasvu ja järjestelmien taloudelliset vaikeudet. Kansainvälisen Sosiaaliturvajärjestön (ISSA) tuoreen selvityksen mukaan 21 tutkitusta maasta kymmenessä oli toteutettu tai vireillä toimia työkyvyttömyyden määrittelyn tiukentamiseksi. Vain Australiassa ja Itävallassa oli eläkkeen saamista helpotettu.

Järjestelmänä tuleva aika on käytössä useissa Euroopan maissa: Italiassa, Itävallassa, Luxemburgissa, Norjassa, Ruotsissa, Saksassa ja Sveitsissä. Näistä maista Italiassa, Norjassa, Ruotsissa ja Sveitsissä tuleva aika lasketaan eläkeikään saakka. Tosin Italiassa ja naisilla Sveitsissä on eläkeikä alempi kuin 65 vuotta. Ruotsin työkyvyttömyyseläkejärjestelmää uudistettaessa ei ole kaavailtu puuttumista tulevan ajan (oletuspisteet) pääteikään, vaikka tulevan ajan merkitystä muutoin on tarkoitus vähentää tiukentamalla oletuspisteiden myöntämisedellytyksiä ja huonontamalla pisteisiin vaikuttavaa ansiopohjaa. Toisaalta joissakin maissa työkyvyttömyyseläke määräytyy siten, että vakuutusajan pituus ei vaikuta työkyvyttömyyseläkkeeseen, koska sen vanhuuseläkettä vastaava taso turvataan muulla tavoin. Tällaisia maita ovat Alankomaat, Belgia, Espanja, Ranska, Kanada ja USA.

Itävallassa, Luxemburgissa ja Saksassa tuleva aika otetaan huomioon eläkeikää alempana ikään: Itävallassa 56 vuoteen ja muissa 55 vuoteen saakka. Tämän lisäksi Luxemburgissa ja Saksassa alentavat vakuutushistoriassa olevat aukot tulevan ajan tai vastaavien laskentapisteiden painoarvoa.

Tuleva aika on osoittautunut ongelmalliseksi sopeutettaessa Suomen työeläketurvaa ETA-maiden ja eräiden muidenkin sopimusmaiden järjestelmiin. Jos Suomessa työeläkevakuutettu henkilö tulee myöhemmin työkyvyttömäksi ulkomaan työsuhteessaan, on sopimusten perusteella eläkkeeseen laskettava osa tulevasta ajasta, vaikka hänellä ei olisi tällaista oikeutta Suomen lainsäädännön mukaan. Kun tulevan ajan määrittely Suomen työeläkejärjestelmässä yleensä on auliimpi kuin ulkomaiden järjestelmissä, joutuu se kansainvälisissä tilanteissa kustanta-

maan suhteessa suuremman osan kuin muut sopimusmaat.

Eläkkeen perusteena oleva palkka otetaan ulkomaiden järjestelmissä vanhuuseläkettä laskettaessa huomioon pidemmältä ajalta kuin TEL:n mukaan. Koko vakuutusajan keskiansiot vaikuttavat Belgiassa, Isossa-Britanniassa, Italiassa, Saksassa ja Sveitsissä. Espanjassa eläkepalkka lasketaan 8 viimeisen vuoden keskiansioiden perusteella. Eräissä maissa käytetään parhaiden vakuutusvuosien keskiarvoa: Itävallassa 15, Norjassa 20, Ranskassa 25 ja Ruotsissa 15 vuodelta. Italian juuri uudistetussa järjestelmässä on keskipalkan sääntöä kehitetty jättämällä laskennasta pois vuodet, joina tulot ovat olleet 20 prosenttia keskiarvoa pienemmät, kuitenkin niin, että enintään vähennetään neljännes vuosista. Eri maiden järjestelmiä vertailtaessa on otettava huomioon, että Suomessa eläkepalkka lasketaan erikseen kustakin työsuhteesta, kun sen sijaan ulkomailla eläkepalkkaa laskettaessa koko ansiohistoriaa tarkastellaan kokonaisuutena.

Muulla maailmassa eläkepalkka lasketaan siten pitkäköltä aikajaksolta, usein käyttämällä palkallisesti parhaita vuosia tai pudotamalla pois huonoja vuosia. Tällöin ei eläkepalkan harkinnanvaraisilla tai erityisillä tarkistussäännöillä ole samaa merkitystä kuin loppupalkan järjestelmässä. Monissa ulkomaiden järjestelmissä otetaan tosin huomioon koulutus-, asevelvollisuus-, lastenhoito- tai työttömyysaika. Tämä tapahtuu kuitenkin yleensä vakuutusaikaa korvaavana aikana. Vakuutetun oletetaan tänä aikana saavan - järjestelmästä riippuen - kaavamaisesti lasketun palkkaa tai eläkepesteitä.

Indeksiturva kuuluu olennaisena osana kehittyneisiin sosiaalivakuutusjärjestelmiin. Selvitys, joka on tehty 12 muusta OECD-maasta, osoittaa että kuudessa maassa käytetään kuluttajahintaindeksiä, kolmessa näiden välimuotoa ja kolmessa palkkaindeksiä. Palkkaindeksin maista Itävallassa ja Saksassa on eläkkeet sidottu nettopalkkojen kehitykseen, jolloin myös verojen ja sosiaaliturvamaksujen vaikutus on mukana.

Ruotsin uudistetussa eläkejärjestelmässä eläkepalkan yläraja ja vakuutusmaksut tarkistetaan palkkaindeksillä ja maksussa olevat eläkkeet niin sanotulla sopeutusindeksillä. Tämä uusi indeksi seuraa reaali-palkkojen vuosittaisten muutosten kolmen vuoden liukuvaa keskiarvoa vähennettynä 1,5 prosenttiyksiköllä.

2.3. Nykytilan arviointi

Työeläkejärjestelmän kuntoutusta koskevat säännökset uudistettiin vuonna 1991. Muun muassa talouslamasta on johtunut, että järjestelmä ei ole vastannut odotuksia. Kuntoutuksellinen näkökohta on otettu esiin liian myöhäisessä vaiheessa. Työkykyä arvioitaessa on painotettu tekijöitä, jotka perustelevat työkyvyttömyyseläkettä, eikä arvioitu jäljellä olevaa työkykyä eikä myöskään työllistämistä tai kuntoutusmahdollisuuksia. Hakemusten perusteeksi esitetty lääketieteellinen selvitys on usein ollut puutteellista, jolloin tapausten käsittely on viivästynyt.

Kun riittävää lääketieteellistä ja muuta selvitystä ei ole saatu tarpeeksi ajoissa, on eläke jouduttu myöntämään määräaikaisena. Tämä on lisännyt työtä sekä terveydenhuollossa että eläkelaitoksissa. Viime aikoina ovat määräaikaiset myönnot lisääntyneet. Eläkettä on käytetty myös tilanteissa, joissa kuntoutuksen tukeminen kuntoutusrahalla olisi ollut tarkoituksenmukaista. Eläkkeen nimellä maksettu korvaus voi kuitenkin merkitä sen saajalle lupausta sen jatkumisesta.

Osatyökyvyttömyyseläke on tarkoitettu niille, joiden työkyky on selvästi alentunut mutta ei täyden työkyvyttömyyseläkkeen edellyttämässä määrin. Tarkoituksena on, että osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva voisi jatkaa työntekoa osa-aikaisesti. Vuoden 1994 työeläkelakien uudistuksen yhteydessä mainittua vaihtoehtoa myöntää osaeläke osa-aikaista työtä hakevalle työntekijälle ei ole riittävästi käytetty. Työntekijä ei ole voinut saada sitovaa ennakkopäätöstä siitä, että hän työtä vähentäessään saa tällaisen eläkkeen.

Taannehtivasti myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan yhteensovitus aiheuttaa lisätyötä eläkelaitokselle ja kuntoutusrahan maksajalle. Eduskunnan hyväksymässä hallituksen kuntoutuskertomuksessa on tähän seikkaan kiinnitetty huomiota. Harkinnanvaraisen kuntoutusrahan maksamista koskeva kolmen kuukauden rajoitus on joustamaton. Tätä sääntöä on lievennetty kuntoutusrahain mukaisen kuntoutusrahan osalta. Harkinnanvaraisen kuntoutusrahan määrittelyssä olisi pyrittävä kannustavuuteen niin, että kuntoutusjaksojen ajalta maksettava kuntoutusraha erottuisi odotus- ja loma-aikojen korvauksesta. Eläkkeensaajalle myönnettävä 10 prosentin suuruisen kuntoutusraha ei aina ole riittävä tehostamaan aktiivista kuntoutusta.

Tulevan ajan järjestelmä on sattumanvarainen työntekijälle, joka ensi kertaa tulee mukaan työelämään. Täysi työkyvyttömyysturva syntyy heti, kun työntekijä on työskennellyt TEL:n vaatiman yhden kuukauden odotusajan. Näin lyhyt työskentelyedellytys voi johtaa epäjohtonmukaisuuteen ja perusteettoman eläkerasituksen ottamiseen tapauksista, jotka kuuluvat kansaneläkejärjestelmän vastattaviin. Rajoitussäännöksen avulla voidaan tosin osassa tapauksia päästä kohtuulliseen lopputulokseen.

Tuleva palvelusaika luetaan 65 vuoden eläkeikään tai jos se on alennettu, tähän alennettuun ikään. Mitä nuoremasta henkilöstä on kysymys sitä edullisempi hänelle on tulevan palvelusajan laskusääntö, koska se takaa hänelle yleensä 60 prosentin tasoinen työeläkkeen. Tulevaa aikaa koskevan säännöksen perusteella työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt voi olla edullisemmassa asemassa kuin eläkeikään saakka työssä pysyvä työntekijä, jonka työhön osallistumiseen sairaus aiheuttaa katkoja.

Loppupalkan periaatteen mukainen eläkepalkan laskutapa on peräisin vanhoista virkamiesten ja toimihenkilöiden eläkejärjestelmistä. Se on ollut luonnollinen olosuhteissa, joissa palvelusuhteessa oltiin yhteen työnantajaan ja työuran palkkakehitys oli nouseva. Eläkkeelle jäävä sai eläkkeensä sen palkan mukaisena, joka hänellä oli eläkkeelle siirtymisensä. Työelämä on kuitenkin muuttunut niin, että työntekijä vaihtaa useammin työnantajan, ja työskentelyyn jää aukkoja työttömyyden, koulutuksen ja muiden syiden vuoksi. TEL:n mukainen eläkepalkan laskutapa korostaa epäsuhtaa työnantajaan vaihtavien ja samassa työsuhteessa olevien välillä. Sitä paitsi virkamiesten ja toimihenkilöiden aloillakaan ei ansiokehitys ole enää välttämättä nouseva. Ansiotoiminnan parhaat vuodet sijoittuvat usein 40-50 vuoden ikävälille. Suorittavan työn alueella on palkkakehitys vanhastaan ollut aleneva eläkeikään tultaessa.

TEL:n neljän vuoden loppupalkkasäännös on kaavamainen. Tämän vuoksi käytössä ovat harkinnanvaraisen palkan ja lastenhoitoajan palkan poikkeussäännökset. Nämä ovat usein vaikeasti sovellettavia, selvitystyötä vaativia ja aiheuttavat runsaasti muutoksenhakuja. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan eläkepalkkaa voidaan korottaa, jos neljän vuoden säännös johtaisi vähintään 7,5 prosentin alenemaan koko työ-

eläketurvassa. Alunperin poikkeukseksi tarkoitettu menettely on tullut yleiseen käyttöön.

Yrittäjät saivat työttömyysturvalain muuttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1317/94) nojalla oikeuden ansioon suhteutettuun työttömyyspäivärahaan. Laki tuli voimaan vuoden 1995 alusta. Sen mukaan sellaisilla yrittäjillä, jotka liittyvät yrittäjien työttömyyskassan jäseniksi on tietyin edellytyksin oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan. Kysymyksessä olevaa lainmuutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 267/1994 vp) perustelujen mukaan eräänä pyrkimyksenä oli, että yrittäjäkassaan maksumat ansioon suhteutetut päivärahat kerryttäisivät työeläkelisillä työeläkettä. Tämän oikeuden ei tulisi kuitenkaan koskea yrittäjiä siltä osin kuin he kuuluvat YEL:n tai MYEL:n piiriin, koska heidän osaltaan ei Työttömyyskassojen keskuskassa suorita työeläkejärjestelmälle vakuutusmaksua. Hyväksyessään edellä mainitun lainmuutoksen Eduskunta edellytti, että hallitus antaisi pikaisesti tarvittavat esitykset yrittäjien työttömyysturvan vaikutuksista yksityisen ja julkisen sektorin työeläkelisiin.

Työeläkelisiä koskevan TEL 7 b §:n momentissa 4 olevat viittaukset työttömyysturvalakiin ovat vanhentuneet. Säännöksessä ei myöskään ole otettu huomioon niitä tilanteita, joissa saman pykälän 1 momentin 2-4 kohdassa mainittuja aikuiskoulutus- tai kuntoutuskorvauksia maksetaan osittaisina.

Työeläkkeen määrään vaikuttaa eläkepalkan ja eläkkeen karttumisen ohella keskeisesti indeksiturva, jonka avulla turvataan eläkkeen arvo sekä eläkkeen kartumisessa että eläkettä maksettaessa. Indeksiturvaan sisältyy kolme eri tehtäväaluetta. Ensinnäkin ansaitut eläkeoikeudet on säilytettävä eläkkeen maksuvaiheeseen asti. Eläkepalkkaa laskettaessa tarvitaan menettely, jolla eri vuosien ansiot saatetaan keskenään vertailukelpoisiksi eläkkeen alkaessa. Kolmas tehtäväalue aiheutuu maksussa olevien eläkkeiden arvon asianmukaisesta säilyttämisestä.

Tähän asti kaikki mainitut kolme tehtäväaluetta on hoidettu yhden indeksin eli TEL-indeksin avulla. Menettely on ollut teknisesti helppo. Sama indeksi ei kuitenkaan hyvin sovellu kaikkien osa-alueiden hoitamiseen.

Työeläkkeen tavoitteena on turvata vakuutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kun

nykyinen TEL-indeksi sisältää puolet työssä-olevien reaalista ansiokehityksestä, ei indeksimenettelyn antamaa turvaa ole pidettävä ylimitoitettuna ansaittujen eläkeoikeuksien säilyttämisen osalta.

Myös toiseen osatehtävään eli eläkepalkan laskennassa tarvittavaan vuotuisten ansioiden korjaamiseen nykyinen TEL-indeksi sopii kohtalaisen hyvin. Varsinkin keski-ikäisen ansiokehitys yleensä hidastuu, jolloin nykyinen puoliväli-indeksi ainakin keskimäärin tarkasteltuna kohtuullisesti korjaa eläkepalkkaa laskettaessa tarvittavat ansiot tasoltaan keskenään vertailukelpoisiksi. Eläkepalkan laskentaan ehdotettu muutos, joka pidentää eläkepalkkaan vaikuttavaa aikaa nykyisestä neljästä vuodesta enintään kymmeneen vuoteen, entisestään korostaa indeksin reaali-osan merkitystä työikävaiheessa.

Suhteellisesti tarkasteltuna paras indeksiturva on eläkeiän täyttäneillä. Heidän kuluksensa ei selvitysten mukaan enää täysimääräisesti seuraa työssä olevien kulutustottumusten muutoksia, jotka puolestaan määrättyvät palkkatason kehityksen mukaan.

Joillakin eläkeiän täyttäneillä henkilöillä jo nyt indeksitarkistukset voivat jopa ylittää sellaisen reaalitason, joka vastaa muutosta heidän kulutustottumuksissaan. Kun työeläkkeet vastaisuudessa enenevässä määrin saavuttavat täysimääräisen tason, joka eläkkeen alkaessa samalla vastaa työeläkkeen avulla katettavaksi tarkoitettua tasoa, niukkojen taloudellisten mahdollisuuksien rajoittamisessa olosuhteissa ei ole tarkoituksenmukaista sitoa eläkkeisiin käytettävissä olevia varoja liiallisiin automaattisiin indeksitarkistuksiin.

Toisaalta työeläkemaksujen korotuspaineiden vähentämiseksi on löydettävä menojen kasvua jo 1990-luvulla hidastavia säästöjä.

Tehtyjen ansio- ja hintatason kehitysoleusten ja niihin pohjautuvien laskelmien mukaan, vuotuisista työeläkemenoista yhteensä noin puolet syntyy indeksiturvasta. Indeksisäästöt keventäisivät siten tehokkaasti maksujen korotuspainetta.

Jos indeksimenettelyssä nojaututtaisiin edelleenkin yhteen indeksiperusteeseen ja sen kehitystä hidastettaisiin, työeläkkeen karttumisvaiheen indeksiturva edellä esitetyn perusteella alimitoituisi. Samaa ilmiötä ei tapahdu eläkeikäisten indeksitarkistuksissa.

Työeläkkeiden indeksitarkistusten keskeinen piirre on koko järjestelmän voimassa olon ajan ollut, että indeksitarkistuksissa

otetaan huomioon palkkatason reaali- ja kasvun. Tämä perustelee sitä, että myös eläkeikäisten indeksitarkistukset edelleen sidotaan ainakin jossain määrin myös palkkatason reaali- ja kasvun.

Työntekijäin työeläkemaksu otetaan jo eläkepalkkaan vaikuttavissa ansioissa huomioon pysyvästi, mutta maksussa olevien eläkkeiden indeksitarkistuksissa pysyvyyttä ei ole toistaiseksi saatu aikaan. Vastaavaa menettelyä on jo kuitenkin toteutettu yksivuotuisilla laeilla vuosina 1993-1995.

Työeläkekustannusten kasvun suhteen on tärkeätä, että indeksimenettelyssä toteutetaan pysyvästi sama työntekijäin työeläkemaksusta johtuva menettely kuin eläkepalkan laskennassakin. Mikäli tulevaisuudessa toteutuisi ainakin osittain se arvio, että työntekijäin työeläkemaksu kanavoituu vähitellen palkkoihin vastaavan suuruisena korotuksena, työeläkemenojen kansantuoteosuus kasvaisi nyt maksussa olevien eläkkeiden osalta, ellei työntekijäin työeläkemaksua otettaisi huomioon.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Eläkejärjestelmää koskevilla muutosehdotuksilla turvataan työeläkejärjestelmän rakenteet. Sillä pyritään saamaan aikaan työeläkemaksujen ja työeläke-etujen välinen tasapaino 1990-luvun loppuvuotiksi ja samalla huolehtimaan työeläkejärjestelmän pidemmän aikavälin maksujen ja etujen tasapainosta. Tarkoituksena on turvata perusteitaan ja peruseduiltaan nykyisen kaltaisen työeläkejärjestelmän säilyminen ja kehittäminen muuttuvia tarpeita ja olosuhteita vastaaviksi.

Tarkoituksena on kannustaa työssä pysymistä siten, että työntekoa jatkamalla saadaan parempi eläke kuin siirtymällä ennen vanhuuseläkeikää pois työelämästä. Eläkkeen pitää olla nykyistä oikeudenmukaisempi koko työuraan nähden. Eläkkeelle jääminen ei saisi olla taloudellisesti myöskään edullisempaa kuin työelämässä jatkaminen.

Työkyvyn ylläpito ja työhön paluun edistäminen sekä kuntouttaminen ovat aina ensisijaisia keinoja jälkikäteiseen sosiaaliturvaan nähden. Sen vuoksi on edistettävä työkyvyn ylläpitämistä mahdollisimman moni-

puolisin keinoin myös työeläkejärjestelmän toimesta.

Edellä mainittuihin tavoitteisiin päästään muuttamalla eläkkeen määräytymisperusteita nykyistä enemmän työuraa vastaavaksi, tarkistamalla eläkeikään jäljellä olevan niin sanotun tulevan ajan määräytymisperusteita työssä jatkamista suosivaksi ja korostamalla kuntoutuksen ja työkyvyn ylläpidon merkitystä työkyvyttömyyseläkkeen sijasta tai sen myöhentäjänä.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Eläkepalkka

Esityksen mukaan TEL-eläkepalkka lasetaan kunkin työsuhteen enintään 10 viimeisen vuoden ansion perusteella. Eläkepalkka on indeksikorjattujen ansioiden keskiarvo. Sanottua 10 vuotta lyhyemmissä työsuhteissa TEL-eläkepalkka on koko työsuhteen ansioiden keskiarvo. Eläketapahtumavuoden ansiot tai työsuhteen päättymisvuoden ansiot otetaan huomioon, jos työsuhde on jatkunut enintään kolme kalenterivuotta. Mainittuun 10 vuoteen voi sisältyä vuosia, joiden ansiot ovat poikkeuksellisen pienet, esimerkiksi sairauden, lomautuksen, opiskelun tai palkattoman lapsenhoitoajan takia. Tämän vuoksi eläkepalkkaa laskettaessa jätetään pois ne vuodet, joiden ansio on alle puolet lasketusta keskiansiosta. Näitä pois jätettäviä vuosia saa olla kuitenkin korkeintaan yksi kolmasosa.

Eläkepalkan laskentasäännön muutos toteutetaan asteittain. Laskentavuosia lisätään vuosi kerrallaan vuodesta 1996 alkaen, kunnes 10 vuotta tulee täyteen. Ansiot muutosta edeltäviltä vuosilta lasketaan vanhojen sääntöjen mukaan. Muutos ei vaikuta vuonna 1995 päättyneisiin työsuhteisiin eikä niihin työsuhteisiin, jotka päättyvät eläketapahtumaan vuoden 1996 aikana. Voimassa oleva 54-62 vuotiaiden työntekijöiden vähintään 10 vuotta jatkuneisiin työsuhteisiin tehty niin sanotut automaattista katkaisua koskevat säännökset jäävät ennalleen.

Tuleva aika

Eläkkeen karttumista tulevalta ajalta eli eläketapahtuman ja eläkeiän täyttymisen väliseltä ajalta tarkistetaan. Eläkettä karttuu kuten nykyisinkin tulevalta ajalta 1,5 % 50 ikävuoteen saakka. Tulevan ajan karttuma-

prosentti alenee 50 ja 60 ikävuoden välillä 1,2 %:iin palkasta vuotta kohden ja edelleen 60 ja 65 ikävuoden välillä 0,8 %:iin palkasta. Jotta tuleva aika voidaan lukea hyväksi työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeissä edellytetään, että työssäoloaikaa on vähintään vuosi viimeisen 10 vuoden aikana. Tulevan ajan muutokset eivät koske niitä ennen vuotta 1943 syntyneitä, jotka ovat ennen lain voimaantuloa joutuneet työttömyyspäivärahalle.

Työkyvyn ylläpidon tehostaminen

Työkyvyn ylläpitoa ja kuntoutusta tehostetaan. Peruslähtökohtana pitää olla työkykyä ylläpitävien ja kuntouttavien toimien ensisijaisuus eläkkeeseen nähden sekä työntekijän jäljellä olevan työkyvyn korostaminen. Pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle joutumista pitäisi myöhentää. Sen vuoksi määräaikainen työkyvyttömyyseläke muutetaan työhön paluuta edistäväksi kuntoutustueksi. Kuntoutustukeen pitäisi liittyä aina kuntoutussuunnitelma. Suunnitelma tehdään yhdessä terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Eläkelaitoksen tehtävänä on varmistaa, että suunnitelma tehdään ennen kuntoutustuen myöntämistä. Kuntoutustukeen tulee kuntoutuskorotus, jos työeläkejärjestelmä rahoittaa ja järjestää kuntoutuksen.

Myös nykyisen osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöä pyritään lisäämään. Eläkkeen hakija voisi saada ennakkopäätöksen eläkeoikeudesta nykyisen yksilöllisen varhaiseläkkeen tapaan. Tällöin hän voisi myönteisen päätöksen saatuaan harkita eläkkeelle siirtymistään. Työkyvyttömyysturvaan liittyen työnantajan maksuosuuksia tullaan erikseen tarkistamaan siten, että työntekijän kuntouttaminen ja osaeläkevaihtoehdot ovat työnantajalle edullisempia kuin työntekijän joutuminen täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle.

Indeksiturva

Esityksen mukaan indeksiturvassa otet-
tisiin käyttöön kaksi eri indeksia.

Työikäisten indeksitarkistukset säilyvät nykyisellä tasolla. Eläkeikäisten indeksitarkistukset hidastuvat nykyisestä, jos palkkojen reaalin kehitys on positiivinen. Jos reaali-palkkojen kehitys on negatiivinen, eläkeikäisten indeksitarkistukset ovat nykyistä parempia.

Kokonaisuutena tarkasteltuna työeläkkei-

den indeksitarkistuksiin sitoutuvia kustannuksia pienennetään. TEL-indeksitarkistukset sisältävät kaikilla eläkkeensaajilla kuitenkin palkkatason reaalisuuden sidotun osan.

Nykyistä TEL-indeksiä, jonka muutos perustuu palkka- ja hintatason keskimääräiseen muutokseen, sovellettaisiin edelleen tarkistettaessa eläkkeen perusteena olevia työansioita, eläkepalkkoja sekä karttuneita eläkeoikeuksia. Samaa indeksiä sovellettaisiin myös maksussa oleviin eläkkeisiin sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana työntekijä täyttää 65 vuotta. Tämän jälkeen eläkkeisiin sovellettaisiin indeksiä, jossa hintatason muutoksen painokerroin olisi 0,8 ja ansiotason muutoksen paino 0,2.

Perhe-eläkkeissä sovellettava indeksi määräytyisi edunjättäjän iän perusteella. Edunjättäjän jälkeen maksettaviin lapsen- ja leskeneläkkeisiin sovellettaisiin nykyistä TEL-indeksiä sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana edunjättäjä täyttäisi 65 vuotta. Edunsaajien iästä riippumatta eläkkeet tarkistettaisiin tämän jälkeen indeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2.

Työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin perustuen on indeksitarkistuksia pienennetty vuosina 1993-1995 työntekijäin työeläkemaksun vuoksi yhteensä 2 %, joka vastaa puolikasta vuoden 1995 työntekijän työeläkemaksun määrästä. Esityksen mukaan jatkossa työntekijäin työeläkemaksu otetaan pysyvästi huomioon indeksiä vähentävänä tekijänä. Maksun muutos vähennetään ansiotason muutoksesta, jolloin työikäisen indeksiin maksu vaikuttaa puolella painollaan kuten vuosien 1993-1995 leikkauksissakin. Eläkeikäisen indeksiin eläkemaksu vaikuttaa samalla painolla kuin ansiotason muutos eli eläkemaksun kasvusta 20 % vähentää eläkeindeksin muutosta.

Poikkeuslaeilla määrätyissä TEL-indeksin pisteluvuissa työntekijäin työeläkemaksu on otettu huomioon siten, että maksun määrä on vaikuttanut jo saman kalenterivuoden indeksitarkistukseen. Lähinnä teknisistä syistä esityksessä ehdotetaan, että eläkemaksu jatkossa otettaisiin huomioon eläkeindekseissä vastaavalla rytmillä kuin ansio- ja hintatason muutos nykyisin vaikuttavat TEL-indeksiin. Käytännössä tämä merkitsee samalla sitä, että kaksinkertaisen vähentämisen estämiseksi eläkemaksuvähennystä ei tehdä vuoden 1996 indeksipistelukupiin.

Eläkemaksuvähennysten ohella TEL-indeksin kehitykseen tehtiin vuoden 1994 in-

deksijäädityksen yhteydessä 1,3 % lisävähennys. Esityksen mukaan lisävähennys jää pysyväksi. Tämän vuoksi vuoden 1996 pisteluvut määrätään lähtien poikkeuslailla vuodelle 1995 vahvistetusta pisteluvusta 1712, johon sisältyy mainittu lisävähennys sekä työntekijäin eläkemaksun vuoksi tehdyt vähennykset. Muutoin eläkkeisiin tulee vuodenvaihteesta uuden indeksin perusteen mukainen korotus.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotukset merkitsevät sekä yksityisaloilla että julkisella sektorilla eläkemenojen säästöjä. Yksityisaloilla säästöt on arvioitu alla olevan asetelman mukaisiksi.

Säästöt vuotuisissa eläkemenoissa

Vuosi	TEL, LEL, MEL TAEL		Yksityisala yhteensä*	
	Mrd.mk	% palkoista	Mrd.mk	% palkoista
1996	1,0	0,8%	1,2	0,8%
2000	1,9	1,1%-1,3%	2,2	1,1%-1,3%
2010	4,6	2,2%-2,4%	5,2	2,3%-2,5%
2020	6,9	2,8%-3,2%	7,7	2,9%-3,3%
2030	8,5	3,0%-4,0%	9,5	3,0%-4,0%

*Yhteismäärä sisältää myös MYEL- ja YEL-eläkkeet

Arviot perustuvat Sosiaalimenotoimikunnan oletuksiin, joita on kuitenkin korjattu toteutuneen kehityksen mukaisiksi. Työttömyysasteen oletetaan madaltuvan 5 %:iin vuoteen 2015 mennessä. Ansiotason vuotuisiksi reaalisuudeksi on oletettu 1,8 % vuosina 1996-2000 ja 1,5 % sen jälkeen siten, että yksityisaloilla rakennemuutoksen seurauksena reaalisuuden vuoteen 2010 jälkeen keskimääräistä hiukan nopeampaa. Inflaation vuotuisuusmuutos on laskelmassa 3 %.

Laskelmiin ei ole sisällytetty kuntouttamiseen liittyvistä muutoksista mahdollisesti syntyviä kustannusvaikutuksia. Mikäli esitys johtaa siihen, että työkyvyttömyyseläkkeitä alkaa nykyistä vähemmän, syntyy lisäsäästöjä.

Nopeimmin eläkemenoihin vaikuttavat TEL-indeksitarkistuksiin tehdyt muutokset. Niiden merkitys ennustejaksojen loppuvai-

heessakin on säästöistä vajaa puolet. Saman verran vaikuttaa tulevan ajan karttuman vähentyminen. Eläkepalkan muutos on säästöistä kymmenesosa.

Eri lakien mukaisissa eläkemenoissa toimenpiteiden yksityiskohtaiset säästövaikutukset hiukan vaihtelevat, mutta suuruusluokka on asetelman mukainen.

TEL:n piirissä säästöt näkyvät vakuutusmaksuissa hiukan nopeammin kuin eläkemenoissa työkyvyttömyyseläkkeiden rahoitustavan vuoksi. Kokonaisvaikutus TEL-vakuutusmaksussa on kuitenkin samaa suuruusluokkaa kuin asetelman prosenttiluvuisakin.

Työmarkkinajärjestöjen toukokuun 1995 sopimuksessa todetaan, että TEL-vakuutusmaksu kohoaa 29 prosenttiin vuonna 2030. Esitysten toteuduttua maksu on 25 % - 26 %, mikä merkitsee, että pitkällä aikavälillä TEL-maksun vuosittainen korotuspaine on 0,1 %-0,2 %. Työnantajat ja vakuutetut maksavat maksukorotukset puoliksi.

Lamavuosista aiheutuneen nousupaineen seurauksena maksua on kuitenkin vuonna 1996 korotettava keskimääräistä enemmän. Tällöin pyritään myös siihen, että maksu ei 1990-luvulla vuosittain kasvaisi.

Yksittäisellä eläkkeensaajalla eläkepalkan laskentasaännön muutos vaikuttaa työeläkettä parantavasti tai alentavasti sen mukaan, mikä on hänen oma ansiokehityksensä suhteessa TEL-indeksiin kehitykseen.

Tulevan ajan karttuman porrastaminen merkitsee alle 50-vuotiaana eläkkeelle siirtyville enintään 6,5 prosenttiyksikön alennusta. Yksityisaloilla tällä hetkellä likimain joka kymmenes joutuu eläkkeelle alle 50-vuotiaana. Noin kolmannes vakuutetuista siirtyy eläkkeelle 50-59 ikäisinä ja 40 % ikäluokasta 60-64 vuotta. Viimeksimainituilla vaikutus on enimmillään 3,5 prosenttiyksikköä. Vuosittain eläkkeelle siirtävistä on noin 15 % vanhuuseläkkeensaajia. Heidän eläkkeeseensä tulevan ajan karttuman muutos ei vaikuta.

Eläkeikäisten indeksitarkistukset pienenevät suhteessa palkkatason reaalisuuden mää-

rään. Eläkemenoja pitkällä aikajänteellä arvioitaessa yleensä oletetaan, että vuotuinen reaalisuuden kasvu on 1 % - 2 %. Tällöin esitetty muutos pienentää vuotuisia indeksitarkistuksia alle 0,3 - 0,6 prosenttiyksikön verran.

Käytettävissä olevien arvioiden mukaan säästöt valtion eläkemenoissa ovat vuonna 1996 vajaat 0,5 Mrd. markkaa ja kohoavat vuoteen 2000 mennessä runsaaseen 0,6 Mrd. markkaan. Valtion kustannusosuudet MYEL:n ja YEL:n mukaisista eläkkeistä vähenevät esitettyjen muutosten seurauksena vuonna 1996 noin 120 miljoonaa markkaa. Lisäksi TEL-indeksiin muutos alentaa valtion menoja TEL-indeksisidonnaisissa etuuksissa 150 miljoonaa markkaa vuonna 1996. Kansaneläkemenojonkin verran nousevat, mutta eivät TEL-indeksimuutoksen vuoksi.

5. Asian valmistelu

Esityksessä ehdotettu yksityisalojen eläkejärjestelmän uudistaminen perustuu Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja Liiketyönantajain Keskusliitto LTK sekä AKA-VA 18.5.1995 tekemään sopimukseen yksityisalojen työeläkejärjestelmän rahoituksen ja etujen tasapainottamisesta. Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmisteluun ovat osallistuneet myös Eläketurvakeskus, Valtion työmarkkinalaitos, Työeläkelaitosten Liitto, Kansaneläkelaitos, edellä mainitut työmarkkinajärjestöt, Kuntien eläkevakuutus sekä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Hallitus tulee erikseen antamaan esityksen nyt ehdotettavien muutosten toteuttamisesta julkisalojen ansioeläkejärjestelmässä. Kysymys uudistusten toteuttamisesta merimieseläkejärjestelmässä selvitetään erikseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

1 §. Lyhyiden työsuhteiden saattamiseksi nykyistä tarkoituksenmukaisemmin työeläketurvan piiriin ehdotetaan pykälän 3 momentin työsuhteiden niin sanottua ketjutussääntöä muutettavaksi siten, että TEL:n piiriin kuuluisi sellainen työsuhte, jossa työntekijä on nykyisen kolmen kuukauden vähimmäisvaatimukset täyttävän työskentelyn sijasta tehnyt työtä kahtena peräkkäisenä kalenterikuukautena samalle työnantajalle. Muutoin työskentelyn ehdot säilyisivät ennallaan. Ratkaisukäytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa erityisesti TEL:n mukaista vakuuttamisvelvollisuutta on pyritty kiertämään esimerkiksi kirjaamalla työntekijä vuoronperään sellaisten eri työnantajayritysten toimihenkilöiksi, joihin työnantajalla on määräysvalta. Työsuhteet on jätetty vakuuttamatta vetoamalla siihen, että työsuhte on kestänyt kuukautta lyhyemmän ajan. Tällaisissa ja vastaavissa tapauksissa olisi voitava menetellä tosiasiallisten olosuhteiden mukaisesti. Tämä sinänsä voimassaoleva periaate ehdotetaan kirjoitettavaksi pykälän 6 momenttiin.

1 c §. Pykälän 5 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

2 §. Pykälän 3 ja 5 momentti sisältävät viittaussäännöksen tarkistuksen.

3 a §. Pykälän 1 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

4 §. Varsinainen työkyvyttömyyseläke voidaan tällä hetkellä myöntää määräaikaisena eläkkeenä erityisesti silloin, kun työkyvyn palautuminen eläkepäätöstä tehtäessä näyttää todennäköiseltä. Määräaikainen eläke on voitu myöntää myös kuntoutuksen tai kuntoutuspalveluksen ajaksi. Määräaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytäntö ei ole kuitenkaan täyttänyt riittävästi kuntouttavaa näkökohtaa. Sen vuoksi pykälän 6 momentissa ehdotetaan määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen nimi muutettavaksi kuntoutustueksi. Samalla sen käyttö rajoitettaisiin tapauksiin, joissa ryhdytään aktiivisiin kuntoutustoimiin tai joissa hakijan vammaan tai sairauteen voidaan odottaa paranevan asianmukaisella hoidolla.

Kuntoutustuki myönnettäisiin yleensä täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena.

Eräissä tapauksissa kuntoutustuki voitaisiin myöntää osaeläkkeen suuruisena. Työkyvyttömyyseläkkeen tavoin kuntoutustuki voitaisiin myöntää vain, jos työkyvyttömyys on kestänyt tai sen voidaan arvioida kestäväen vähintään vuoden ajan työkyvyttömyyden alkamisesta lukien. Kerran myönnettyä kuntoutustukea voitaisiin tarvittaessa jatkaa, mutta vain määräajaksi. Jos kuntoutus epäonnistuu eikä työkyvyn paraneminen näytä todennäköiseltä, kuntoutustuki muutettaisiin toistaiseksi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos kuntoutustuen saaja ilman pätevää syytä kieltäytyisi kuntoutuksesta, kuntoutustuki voitaisiin lakkauttaa.

Pykälän 7 momentissa säädetään, että kuntoutustuki myönnettäisiin työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Ansiotyöllä tarkoitetaan 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työtä. Kuntoutustuki voitaisiin myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Kuntoutustukea työntekijä voisi saada myös kuntoutustoimien väliaikoina ja työhönpaluun tukemiseksi.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu asianmukainen hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Siitä tulee ilmetä, että kuntoutujan työkyky voidaan suunnitelman toteuttamisella todennäköisesti palauttaa ainakin osittain. Lähtökohtana on, että tällainen suunnitelma syntyy normaalina työvaiheena yleisessä terveydenhuollossa, työterveydenhuollossa tai työvoimaviranomaisen toimesta. Jos suunnitelmaa ei ole liitetty työkyvyttömyyseläkehakemukseen, työeläkelaitoksen on huolehdittava, että sellainen laaditaan. Jos esitetty suunnitelma ei ole riittävä, olisi eläkelaitoksen kuitenkin vastattava uuden hankkimisesta. Tavoitteena kuitenkin on, että kuntoutussuunnitelma on jo tehty siinä vaiheessa kun eläkehakemus tulee ajankohtaiseksi.

Kuntoutus- tai hoitosuunnitelman olemassaolo velvoittaa myös eläkelaitosta seuraamaan sen asianmukaista toteuttamista. Kuntoutussuunnitelman teko saattaa vaatia uusia, aikaavieviä työkyky- ja kuntoutuspalveluksia. Tällaisissa tapauksissa kuntoutustuki voitaisiin myöntää myös siksi ajaksi kuin kuntou-

tusmahdollisuuksien selvittäminen kestää. Vaatimalla kuntoutussuunnitelma tehostetaan kuntoutusta ja estetään eläkkeen määrääminen aiheettomasti määrääikäisenä. Jos kuntoutusmahdollisuuksia ei ole ja työkyvyttömyyden edellytykset muutoin täytyvät, myönnetään työkyvyttömyyseläke toistaiseksi.

Pykälän määritelmän mukaisesti kuntoutustuki on luonteeltaan työkyvyttömyyseläke. Tämän vuoksi kuntoutustukeen nähden noudatettaisiin niitä työeläkelainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen hakijalla olisi esimerkiksi oikeus valittaa päätöksestä, jos hän katsoo, että hänelle olisi pitänyt myöntää kuntoutustuki tai että se olisi tullut myöntää pidemmäksi kuin eläkelaitoksen määräämäksi ajaksi.

Kuntoutustukeen ja sen saajaan sovelletaan myös mitä muualla laissa on säädetty työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta.

Lisäksi pykälään on tehty eräitä teknisiä tarkistuksia.

4 a §. Pykälään siirretään 4 §:n 5 momentin säännökset. Lisäksi pykälään on tehty eräitä teknisiä tarkistuksia.

4 c §. Pykälän 1 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

4 d §. Pykälän 2 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

Kun työntekijä saa kuntoutusta ja hänelle maksetaan kuntoutusrahaa, lähtökohtana on, että hän palaa työelämäänsä kuntoutuksen jälkeen. Jos työntekijä kuitenkin kuntoutuksen aikana tulee työkyvyttömäksi ja täyttää eläkkeen saamisen ehdot, hänelle kuuluu työkyvyttömyyseläke. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan ei ehdoteta muutosta. Koska kuitenkin ei ole tarkoituksenmukaista, että työkyvyttömyyseläkettä maksetaan takautuvasti samalta ajalta kuin työntekijälle on maksettu kuntoutusrahaa, ehdotetaan 4 d §:n 6 momenttia muutettavaksi. Taannehtivaa eläkettä ei maksettaisi niiltä päiviltä, joilta työntekijä on saanut jostakin järjestelmästä kuntoutusrahaa. Näin myös korvausten yhteensovitus yksinkertaistuisi nykyisestä.

4 e §. Pykälän 3 momentin säännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksestä siirrettäisiin uudeksi 19 e §:ksi, johon samalla otettaisiin säännökset myös osatyökyvyttömyyseläkkeestä annettavasta ennakkopäätöksestä. Pykälän 4 momenttiin tehdään tekninen tarkistus.

4 g §. Pykälän 2 momentti sisältää viit-

taussäännöksen tarkistuksen.

4 j §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuntoutustuen ja työkyvyttömyyseläkkeen korotuksesta. Kun työeläkejärjestelmä järjestää ja rahoittaa kuntoutuksen, se turvaa myös kuntoutuksessa olevan työntekijän toimeentulon. Jos kuntoutusta saava henkilö ei ole työkyvyttömyyseläkkeellä, hänelle maksetaan kuntoutusajalta kuntoutusrahaa. Jos työntekijä on jo kuntoutustuen tai eläkkeen saaja, hänelle maksettaisiin kuntoutuksen ajalta eläkkeen lisänä erityinen kuntoutuskorotus. Kuntoutuksen aikaisen toimeentuloturvan selkiyttämiseksi luovuttaisiin nykyisessä 4 l §:n 2 momentissa olevasta eläkkeeseen lisättävästä 10 prosentin määräisestä kuntoutusrahasta.

Pykälän 1 momentin mukaan kuntoutustukeen maksettaisiin kuntoutuskorotus, jos kuntoutustuen saajalle annetaan eläkelaitoksen päätöksen perusteella lain 4 h §:ssä tarkoitettua muuta kuntoutusta kuin neuvontaa ja elinkeinotukea. Kukin kuntoutustukea maksava eläkelaitos maksaisi korotuksen myös silloin, jos jokin muu 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä kuntoutustukena maksava eläkelaitos antaa tuen saajalle 4 h §:n tarkoittamaa kuntoutusta.

Myös toistaiseksi myönnetyllä työkyvyttömyyseläkkeellä oleva henkilö saattaa olla kuntoutuksen tarpeessa. Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutuskorotusta vastaava korotus maksettaisiin myös muulle työkyvyttömyyseläkkeen saajalle kuin kuntoutustuen saajalle, jos kysymyksessä oleva eläkelaitos tai jokin toinen 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä maksava eläkelaitos antaa työntekijälle 4 h §:ssä tarkoitettua kuntoutusta.

Pykälän 3 momentin mukaan kuntoutuskorotuksen suuruus olisi 33 prosenttia työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeen määrästä. Kukin kuntoutustukea tai toistaiseksi työkyvyttömyyseläkettä maksava eläkelaitos maksaisi omaan eläkkeeseensä 33 prosentin korotuksen yhteensovituksen jälkeen. Korotukseen olisi oikeus niiltä täysiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää. Kuntoutuskorotuksen suuruutta määriteltäessä otettaisiin huomioon vain työeläkkeet, ei Kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia.

Työeläkelaitos myöntäisi kuntoutuskorotuksen silloin, kun se tai jokin julkisen puolen työeläkelaitos on päättänyt antaa kuntoutusta. Jos kuntoutuksen toimeenpanijana on

Kansaneläkelaitos, ei työeläkejärjestelmä maksaisi kuntoutuskorotusta.

4 k §. Kuntoutusrahaa maksettaisiin kuntoutuksen ajalta silloin, kun työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutustukeen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tätä tarkoittava tarkennus ehdotetaan 4 k §:n 1 momenttiin. Kuntoutusrahan määräytymisperusteet säilyisivät ennallaan.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä tarkoitettua harkinnasta riippuvan kuntoutusrahan maksamista joustavoitettaisiin kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Säännöksessä olevasta kolmen kuukauden enimmäisajasta voitaisiin poiketa, jos se on perusteltua kuntoutumisen etenemisen kannalta.

4 l §. Säännöksen 2 momenttiin sisältyvä eläkkeensaajalle maksettava 10 prosentin suuruinen kuntoutusraha tulisi tarpeettomaksi ja näin ollen momentti esitetään kumottavaksi.

4 n §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että muutosta ei saa hakea eläkelaitoksen päätökseen, joka koskee oikeutta 4 h §:n mukaiseen kuntoutukseen, oikeutta kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Oikeutta muutoksenhakuun edellä mainituista päätöksistä ei ole nykyisinkään, mutta valituskieltoa ei ole laissa nimenomaisesti säädelty.

5 §. Pykälässä säädetään eläkkeen määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan eläkkeen määrä olisi 1,5 prosenttia vuodessa eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta, tulevalta ajalta ja eläkkeelläoloajalta. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 5 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin säännökset työssäoloajalta karttuvan eläkkeen määrästä sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta sekä eläkkeen määrästä työssäoloajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1962.

Eläkeoikeuden karttumista tulevalta ajalta ehdotetaan alennettavaksi työntekijän iän perusteella porrastamalla. Tästä säädettäisiin 3 momentissa. Karttumisprosentti tulevalta ajalta olisi 1,2 prosenttia 50 vuoden iästä lukien ja 0,8 prosenttia 60 vuoden iästä lukien. Alennettu karttumisaika koskisi myös aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysitehoista eläkettä ja joka sillä perusteella lue-

taan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

5 a §. Nykyisessä 5 a §:ssä säädetään vähimmäiseläkkeen määrästä. Koska säännös on merkitykseltään vanhentunut, se ehdotetaan kumottavaksi. Pykälään siirretään 5 §:n 3, 4 ja 5 momentin säännökset.

5 b §. Pykälän 3 ja 5 momentti sisältävät viittaussäännöksen tarkistuksen.

6 a §. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulu- nut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika, ns. tuleva aika. Pykälän 2 momentissa säädetään niistä päivistä, jotka pidentävät tätä 360 päivän aikaa. Nyt ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi tulevan ajan oikeudelle uusi edellytys. Edellytyksenä olisi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa ansiotyössä. Näin estettäisiin tuleminen satunnaisen työskentelyn perusteella täysitehoisen työkyvyttömyysturvan piiriin. Lisäksi momentissa säädettäisiin, miten 12 kuukauden aikaa laskettaessa otetaan huomioon LEL:n ja TaEL:n mukaiset ansiot, koska sanottujen lakien mukaan ei työsuhteen kestoajalla ole merkitystä eläkkeen karttumiselle. Työskentelyajassa otettaisiin huomioon myös työskentelyaika ennen 23 vuoden iän täyttämistä. Työskentelyltä ei edellytettäisi yhdenjaksoisuutta. Työskentelyä koskevan ehdon voisi täyttää vain eläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Tällainen ehto ei ole ristiriidassa ETA-sopimuksen eikä Suomen tekemien kansainvälisten sosiaaliturvasopimusten kanssa.

Pykälän 4 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

7 §. Ehdotuksen mukaan eläkepalkka laskettaisiin kunkin työsuhteen osalta työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden (valintavuoden) ansioiden perusteella. Työsuhteen päättymisvuosi otettaisiin kuitenkin huomioon valintavuotia valittaessa, jos työsuhte on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai jos työsuhte on jatkunut koko työsuhteen päättymisvuoden. Lyhyissä työsuhteissa, joissa valintavuotia on vähemmän

kuin 10, laskettaisiin eläkepalkka vastaavasti näiden vuosien ansioiden perusteella. Mikäli valintavuosiin sisältyy vajaita kalenterivuosia, eläkepalkka laskettaisiin, kuten nykyisinkin, valintavuosien kuukausiansioiden perusteella. Tämä tapahtuu muuntamalla kunkin valintavuoden vuosiansio kuukausiansioksi siten kuin työntekijäin eläkeasetuksella tarkemmin säädetään. Eläkepalkkaa laskettaessa voidaan työansiot ottaa huomioon jo ajalta ennen 23 vuoden iän täyttämistä.

Nykyisen eläkepalkan laskusäännön mukaan eläketapahtumavuoden ansioita ei oteta eläkepalkan laskennassa huomioon, jos työsuhde on päättynyt eläketapahtumaan ja on jatkunut vähintään kolmen kalenterivuoden aikana. Eläketapahtumavuoden ansioiden poisjättämistä koskevaa sääntöä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se koskisi myös muita kuin eläketapahtumaan päättyviä työsuhteita (ns. vapaakirjoja). Tämä yhdenmukaistaisi eläkepalkan laskentaa eri tapauksissa ja poistaisi tulkintaongelmat siitä, milloin työsuhteen katsotaan päättyneen eläketapahtumaan. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että eläkepalkkaa laskettaessa ansiot tarkistetaan lain 9 §:n mukaisesti. Indeksilukuna tulisi kysymykseen 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen indeksiluku.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkepalkkaa valintavuosien perusteella laskettaessa jätettäisiin kokonaan huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja niitä vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Laskentasaännön tarkoituksena on poistaa eläkepalkkaa alentamasta työsuhteen sisään jäävät sellaiset vuodet, joina ansioita ei ole ollut tai niitä on ollut vähän keskimääräiseen ansiotasoon verrattuna. Useimmiten on kysymys lastenhoidosta, opiskelusta tai lomautuksesta työsuhteen aikana. Ansioiltaan huonot vuodet jätettäisiin eläkepalkan laskennasta pois kerrotulla tavalla riippumatta siitä, päättyykö työsuhde eläketapahtumaan tai eroon. Koska ansiotasoltaan huonojen vuosien poisjättäminen tapahtuisi ansiotason alenemisen syitä selvittämättä, laskennasta poistettavien vuosien tulisi olla kohtuullisessa suhteessa eläkepalkan perusteena olevien vuosien määrään. Siten valintavuosista voitaisiin jättää huomioon ottamatta enintään kolmannes.

Jos valintavuosia on kymmenen tai yhdek-

sän, voitaisiin edellä todetun säännön mukaisesti ansioiltaan huonoja vuosia jättää huomioon ottamatta enintään kolme. Jos valintavuosia on kahdeksan, seitsemän tai kuusi, jätettäisiin ansioiltaan huonoja vuosia pois enintään kaksi. Jos valintavuosia on viisi, neljä tai kolme, voisi poistettavia vuosia olla enintään yksi. Jos valintavuosia on kaksi tai yksi, ei ansiotasoltaan huonoja vuosia poistettaisi. Jos ansiotasoltaan huonoja vuosia on enemmän kuin niitä edellä mainittujen sääntöjen mukaan voitaisiin poistaa, valitaan poistettavat vuodet ansiotasoltaan huonomuusjärjestyksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkepalkka olisi 1 ja 2 momentissa kerrotulla tavalla valittujen kalenterivuosien ansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että eläkepalkkaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä, eikä aikaa 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla (automaattinen katkaisu), katsotaan sen kuitenkin eläkepalkkaa laskettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Säännökset sisältyvät voimassa olevaan 7 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 a §. Pykälän 1, 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työntekijäin eläkemaksun vähentämisestä työansioista eläkepalkkaa laskettaessa. Säännökset sisältyvät lain 7 §:n 5, 6 ja 7 momenttiin. Uutta 7 §:n 1 momentissa olevaa laskusääntöä sovellettaessa eläkepalkan laskemista varten valitaan työsuhteittain ensin enintään 10 valintavuotta. Valintavuosien työansiot tarkistetaan 9 §:n mukaisesti. Tämän jälkeen kunkin valintavuoden työansioista vähennetään työntekijäin eläkemaksua vastaava määrä. Näin vähennetyistä vuosiansioista jätetään eläkepalkkaa laskettaessa 7 §:n 2 momentin mukaisesti huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja niitä vastaavat ansiot, joina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä.

7 b §. Pykälään siirretään 7 §:n 4 momentin säännökset tulevan ajan eläkepalkan laskemisesta niissä tilanteissa, joissa tuleva aika liittyy alle kuuden kuukauden työsuhteisiin

(tasoituspalkka).

7 c §. Pykälään siirretään 7 §:n 3 momentin säännökset lapsenhoitoajan eläkepalkan laskemisesta. Lisäksi säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi uuden 7 §:n 1 momentissa olevan laskusäännön johdosta siten, että voimassa olevassa säännöksessä oleva neljä vuotta muutetaan kymmeneksi vuodeksi.

7 d §. Pykälään siirretään 7 §:n 2 momentin säännökset eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta. Eläkkeen laskeminen 10 vuoden keskipalkalla poistaisi valtaosin nykyisen lain 7 §:n 2 momentin mukaisen tarpeen tarkistaa eläkepalkkaa harkinnanvaraisesti, koska ansioiltaan huonot vuodet 10 vuoden keskipalkkaan verrattuna jätettäisiin laskennasta automaattisesti aina pois.

Mahdollisuus eläkepalkan harkinnanvaraiseen tarkistamiseen olisi kuitenkin tarpeen säilyttää joitakin yksittäistapauksia varten, esimerkiksi lapsenhoidotilanteita ja pitkäjäisiä sairaustilanteita varten. Harkinnanvarainen palkan tarkistus voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun ansiot ovat alentuneet useampana kuin niinä vuosina, jotka 7 §:n 2 momentin mukaan voidaan poistaa laskennasta. Myös esimerkiksi silloin, kun ansiot ovat poikkeuksellisen syyn vuoksi alentuneet, mutta vuosiansioiden alentuma kunakin kyseisenä vuotena on vähemmän kuin 50 % kaikkien valintavuosien keskimäärästä, eläkepalkkaa voitaisiin harkinnanvaraisesti tarkistaa. Säännöksen käyttöalaa nykyiseen säännökseen verrattuna tulisi kuitenkin supistaa. Näin ollen ansioiden aleneman vaikutus eläketurvaan tulisi olla nykyisen soveltamiskäytännön mukaisen 7,5 prosentin asemesta vähintään 20 prosenttia. Tämä määrä todettaisiin suoraan laissa. Harkinnanvaraista eläkepalkan tarkistamista sovellettaisiin vain, mikäli ansioiden aleneminen tulee selvitettyksi työntekijän ilmoituksen johdosta. Muilta osin kuin laissa todetun prosenttimäärän osalta voimassa olevan säännöksen sanamuoto ja soveltaminen säilyisivät ennallaan.

7 e §. Pykälään siirretään 7 §:n 5 momentin säännökset työansion määräytymisestä eläkepalkkaa laskettaessa.

7 f §. Pykälään siirretään 7 b §:n työeläkelisää koskevat säännökset. Yrittäjät saivat oikeuden ansion suhteutettuun päivärahaan vuoden 1995 alusta. Tämän johdosta 1 momentin säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi niin, että oikeus työeläkelisään annettaisiin

myös erälle palkansaajaan rinnastettaville yrittäjille. Työntekijäin eläkelain mukaiseen työeläkelisään ei olisi kuitenkaan oikeus niillä varsinaisilla yrittäjillä, jotka kuuluvat yrittäjien eläkelakien piiriin. Voimassa olevan 7 b §:n 4 momentin viittaukset työttömyysturvalakiin ehdotetaan vanhentuneina muutettavaksi ja lisäksi momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi osittaisena maksettujen etuuksien osalta.

7 g §. Pykälään siirretään 7 c §:n lapsikotrotusta koskevat säännökset.

7 h §. Pykälään siirretään 7 a §:n perhe-eläkkeen määrää koskevat säännökset.

8 §. Pykälän 1 ja 5 momentti sisältävät viittaussäännöksen tarkistuksen.

8 d §. Pykälän 1 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

9 §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläketurvan sitomisesta maan palkka- ja hintatason muutoksiin. Indeksiturvassa ehdotetaan otettavaksi käyttöön kaksi indeksiä, jota varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi kullekin kalenterivuodelle kaksi eri indeksilukua. Lisäksi säädettäisiin, että työntekijäin eläkemaxiprosentti, joka aikaisemmin vuosina 1993-1995 on otettu poikkeuslaeilla huomioon nykyisessä TEL-indeksissä, otettaisiin nyt pysyvästi huomioon indeksilukuja määrättäessä. Eläkemaxiprosentin muutos vähennettäisiin indeksien perusteena olevasta palkkatason muutoksesta ennen indeksien määräämistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin indeksilukujen soveltamisesta ja rakenteesta. Kulloinkin sovellettavan indeksin valinta riippuisi työntekijän iästä ja perhe-eläkkeissä edunjähtäjän iästä. Sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana henkilö täyttää tai olisi täyttänyt 65 vuotta, sovellettaisiin indeksiä, jossa sekä palkka- että hintatason muutoksen painokerroin on 0,5. Tämän jälkeisellä ajalla sovellettaisiin indeksiä, jossa palkkatason muutoksen paino on 0,2 ja hintatason muutoksen paino 0,8.

Pykälän 3 momentissa säädetään eläkepalkan ja eläkkeen määrän tarkistamisesta indeksilukujen muutoksen edellyttämällä tavalla. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 9 §:n 1 momenttiin.

10 a §. Pykälän 2 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

12 §. Voimassa olevan lain mukaan kuntoutusraha on kuntoutusrahan myöntäneen eläkelaitoksen vastuulla vastaavalta osin kuin työkyvyttömyyseläke. Tämän tason ylittä-

vä kuntoutusrahan osa on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla. Kuntoutustuen osalta eläkelaitoksen vastuu on sama kuin muissa työkyvyttömyyseläkkeissä. Ehdotuksen mukaan kuntoutuskorotus jää eläkelaitosten yhteiselle vastuulle.

Pykälän 3 momentin mukaan muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kuntoutuskustannuksista vastaa kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

12 c §. Pykälän 1 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

17 §. Pykälän 1 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen

19 b §. Pykälän 4 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

19 d §. Pykälän 4 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

19 e §. Mahdollisuutta hyödyntää jäljellä olevaa työkykyä voidaan lisätä myös antamalla osatyökyvyttömyyseläkkeelle tähänastista laajempi käyttöala. Osaeläke olisi voitava myöntää myös sellaisissa tapauksissa, joissa työntekijä eläkehakemusta ratkaistaessa ei ole osa-aikatyössä.

Osaeläkettä hakevan henkilön oikeusturvaa lisäisi mahdollisuus saada oikeudestaan eläkkeeseen ennakkopäätös. Ennakkopäätökseen liittyvän arviolaskelman perusteella hakija voisi ennen lupallista osaeläkepäättöstä ratkaista, haluako hän jäädä osaeläkkeelle. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta ennakkopäätökseen. Pykälään ehdotetaan lisäksi siirrettäväksi lain 4 e §:n 3 momentista säännökset yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksestä.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kuntoutustukea sekä kuntoutustuen ja työkyvyttömyyseläkkeen korotusta koskevia 4 ja 4 j §:iä sovellettaisiin työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättävää kuntoutuskorotusta koskevaa 4 j §:n 2 momenttia sovellettaisiin lain voimaantullessa jatkuviin joko määräaikaisiin tai toistaiseksi myönnettäviin työkyvyttömyyseläkkeisiin, jos 4 h §:n mukainen kuntoutuspäätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 5 §:ää ja 6 a §:n 1 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tul-

tua voimaan.

Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään sovellettaisiin kuitenkin edelleen karttumista koskevaa 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa, jos hänellä lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen päivärahaan. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi työntekijään, jos hänellä on lain voimaan tullessa oikeus päivärahaan 31 päivän lokausta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteen sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu. Näin ollen tulevan ajan karttumisprosentin muutoksesta johtuvaa eläkkeen pienennystä ei aiheutuisi henkilölle, joka on jo joutunut työttömäksi tai lomautettu toistaiseksi.

Karttumista koskevaa 5 §:n 1 momenttia sovelletaan edelleen sellaisena kuin se on tämän lain voimaantullessa myös silloin, kun lasketaan eläkkeen määrää 6 c §:n 1 momentissa tarkoitettua aikaisemman täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta. Edellytyksenä on, että aikaisempi eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Vähimmäiseläkkeen määrää koskeva 5 a §:n säännös ehdotetaan kumottavaksi, mutta 5 a §:ää sovelletaan edelleen sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa, jos työntekijä tai edunjähtäjä on täyttänyt eläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa.

Eläkepalkkaa koskevaa 7 §:ää ei sovellettaisi ennen lain voimaantuloa päättyneisiin työsuhteisiin. Lain voimaantulon jälkeen alkaneisiin työsuhteisiin sovellettaisiin vain uusia säännöksiä. Erityisiä voimaantulosäännöksiä tarvitaan niitä työsuhteita varten, jotka ovat olleet voimassa lain tullessa voimaan.

Vuonna 1996 ja sen jälkeen päättyvissä työsuhteissa siirrytään asteittain uuteen laskentatapaan. Kunakin vuoden 1995 jälkeisenä vuotena lisätään 7 §:n 1 momentin tarkoitettamia valintavuosia yhdellä. Lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuina valintavuosina otetaan huomioon kuitenkin enintään työsuh-

teen päättymisvuotta edeltäneet kymmenen vuotta. Jos työsuhteen päättymisvuosi tulee luettavaksi valintavuosiin, otetaan valintavuosina huomioon työsuhteen päättymisvuosi ja enintään työsuhteen päättymisvuotta edeltäneet yhdeksän vuotta.

Valintavuosista ajalta ennen lain voimaantuloa otetaan eläkepalkan laskentaan mukaan ne kalenterivuodet ja niitä vastaavat ansiot, joiden perusteella eläkepalkka olisi laskettu ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Jos valintavuosiin sisältyy neljä vuotta ajalta ennen lain voimaantuloa, otetaan eläkepalkan laskentaan mukaan niistä ansioiltaan kaksi keskimmäistä kalenterivuotta ja niitä vastaavat ansiot. Jos valintavuosiin sisältyy kolme vuotta ajalta ennen lain voimaantuloa, otetaan niistä eläkepalkan laskentaan ansiotasoltaan kaksi parasta kalenterivuotta ja niitä vastaavat ansiot. Jos valintavuosiin sisältyy kaksi vuotta ennen lain voimaantuloa, otetaan nämä kalenterivuodet ja niitä vastaavat ansiot mukaan eläkepalkan laskentaan. Jos valintavuosiin sisältyy vain yksi vuosi ajalta ennen lain voimaantuloa, otetaan tämä vuosi ja sen ansiot mukaan eläkepalkan laskentaan.

Tämän lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua valintavuosien työansioiden keskimäärää laskettaessa samoin kuin ansiotasoltaan huonoja vuosia pois jätettäessä ei oteta huomioon vuotta 1996 edeltäviä valintavuosia.

Eläkepalkka voidaan laskea kokonaan uusien säännösten mukaisena ensimmäisen keran vuoden 2005 lopussa päättyvissä työsuhteissa.

Kuten muutkin eläkepalkkaa koskevat säännökset, myös 7 d §:n harkinnanvaraista palkkaa koskeva säännös koski työsuhteita, jotka päättyvät lain voimaantulon jälkeen. Koska uudet eläkepalkkasäännökset alkavat vaikuttaa työsuhteissa asteittain, ei harkinnanvaraisen palkan käyttämisen ehtona olevaa prosenttimäärää siten voisi välittömästi korottaa 20 prosentin tasolle. Näin ollen ehdotetaan, että myös harkinnanvaraisen eläkepalkan laskusääntö tulisi asteittain voimaan riippuen siitä, milloin eläketapahtuma sattuu.

Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 1996, tulee ansioiden alentumisen vaikutus eläketurvaan olla vähintään 7,5 prosenttia. Tämä 7,5 prosentin raja nousisi asteittain 2,5 prosenttiyksikköä vuodessa siten, että niissä eläketapahtumissa, jotka sattuvat vuonna 2001 tai sen jälkeen, ansioiden alentumisen vaikutus eläketurvaan tulee olla vähintään 20 pro-

senttia.

Indeksitarkistusta koskevaa 9 §:ää sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen. Sitä sovellettaisiin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa ja eläkkeen määrää ei voida tarkistaa tämän pykälän mukaisilla indeksiluvuilla ajalta ennen lain voimaantuloa. Jos työntekijä on täyttänyt tai edunjäntäjä olisi täyttänyt 65 vuotta ennen lain voimaantuloa, sovelletaan eläkkeeseen 9 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaista indeksilukua 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen.

Vuodelle 1996 indeksiluvut määrätään käyttäen vuoden 1995 pistelukuna poikkeuslailla vahvistettua pistelukua 1712. Pistelukuun 1712 sisältyy jo vähennys, joka aiheutui eläkemaksun kasvusta vuoden 1995 alussa. Siten vahvistettaessa pistelukuja vuodelle 1996 ei pistelukuihin tehdä lain 9 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitettua vähennystä.

Voimaantulosäännökseen on sisällytetty säännökset myös siitä, miten voimassa olevat lisäeläkejärjestelyt voidaan soveltuvin osin mukauttaa vastaamaan tämän lain säännösten uusia periaatteita. Lisäeläkkeiden taso on tavallisesti määritelty siten, että on sovittu perus- ja lisäeläkkeen yhteismäärälle eli kokonaiseläkkeelle tavoitetaso (esimerkiksi 60 % eläkepalkasta). Näin ollen on tarvetta lainsäädännöllä taata se, ettei lisäeläketurvalla jouduta korvaamaan peruseläketurvan pienentymistä ellei tästä erikseen sovit.

Säännös on kirjoitettu koskemaan paitsi TEL:n mukaisesti rekisteröityjä lisäeläkkeitä myös muita lisäeläkkeitä. Vastaavalla tavalla on menetelty aikaisemminkin muun muassa perhe-eläkeuudistuksen yhteydessä. Samalla säännöksen piiriin saadaan myös muun muassa työnantajien järjestämät eläkesääntöihin tai muihin sopimuksiin perustuvat eläkkeet.

Lain säännöksiä indeksiturvasta sovelletaan myös rekisteröityihin lisäeläkkeisiin. Lisävakuutusentottajat ovat kuitenkin maksaneet vakuutusmaksuissa TEL-indeksitarkistukset ennakkoon. Nyt ehdotettava muutos otetaan huomioon TEL 12 a §:n 2 momentin edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti ja ottaen kuitenkin huomioon, että rekisteröidyt lisäedut ovat mukana TEL 12 §:n mukaisesti peruseläkkeiden rahoitusjärjestelmässä.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki

1 §. Ensimmäisen momentin loppuosaan sisältyvä viittaussäännös TEL:n pykälään siirretään uudeksi 13 a §:ksi. Muutos helpottaa tulevien lainmuutosten tekniikkaa.

4 §. Pykälän 3 momentti ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi TEL:n 4 §:n 6 momentin kanssa. Sen 4 momentti sisältää säännökset kuntoutuksesta. Entiset 4 ja 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momenteiksi.

4 a §. Pykälän 3 momentin säännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksestä siirrettäisiin uuteen 8 §:än. Pykälän 4 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

4 b §. Pykälän 1 momenttiin lisätään maininta kuntoutuskorotuksesta.

5 §. Pykälä ehdotetaan muotoiltavaksi uudelleen. Sen kolme ensimmäistä momenttia sisältävät säännökset eläkepalkasta, joka LEL:ssä määritellään vuosipalkkana. Muutokset ovat pelkästään muodollisia. Momentteihin 4-6 otettaisiin säännökset eläkeprosen-teista. Lakiteknikka noudattaisi TEL:n 5 §:ää.

5 a, 5 b ja 5 d §. Pykälät sisältävät viittaussäännöksen tarkistuksen.

7 §. Tulevan ajan palkkaa koskeviin ehtoihin ehdotetaan lisättäväksi 12 kuukauden työskentelyvaatimus viimeisen 10 vuoden aikana. Säännös vastaa TEL 6 a §:n säännöstä. Pykälä sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

7 a §. Pykälä sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

Pykälään ehdotetaan säännökset yksilöllisen varhaiseläkkeen ja osatyökyvyttömyyseläkkeen ennakkopäätöksestä. Se vastaa TEL:n 19 e §:ksi ehdotettua säännöstä.

9 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi yhdenmukaiset muutokset TEL 12 §:n kanssa. Lisäksi pykälä sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

13 a §. Viittaussykälä TEL:iin ehdotetaan siirrettäväksi 1 §:n 1 momentista 13 a §:ksi. Pykälä sisältää myös viittaussäännösten tarkistuksen. Uusi viittaussykälä vastaisi yrittäjien eläkelakien viittaussäännöksiä. Pykälään lisätään viittaussäännös myös uuteen TEL:n 1 §:n 6 momenttiin, jossa säädetään eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämisestä.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Voimaantulosäännöksessä on erikseen otettu huomioon kuntoutustuki, tulevan ajan eläkeprosentin pienentäminen ja tulevan ajan palkan laskemiselle vaadittava 12 kuukauden lisäedellytys. Säännökset ovat yhdenmukaiset vastaavien TEL:n voimaantulosäännösten kanssa.

1.3. Eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaki

3 §. Säännökseen esitetään lisättäväksi maininta kuntoutuksesta. Samalla säännöksen rakennetta ehdotetaan selkeytettäväksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus TEL-indeksiin.

4 ja 5 §. TaEL:n mukainen eläke lasketaan nykyisin osaksi TEL:n säännöksiä mukaelen. TaEL:n piiriin kuuluvat työsuhteet ovat kuitenkin lyhytaikaisia ja usein epäsäännöllisiä. Niihin soveltuu paremmin LEL:n mukainen laskutapa. Kun TEL:n eläkepalkan laskentasäännökset nykyisestään monimutkaistuvat, voitaisiin ne korvata LEL:n järjestelmällä. Koska Esiintyvien taiteilijoiden eläkekassan asioita hoitaa LEL Työeläkekassa, jonka rekisterit ovat rakennettu LEL:n pohjalle, saavutettaisiin näin jossain määrin kustannusten säästöä. Eläkkeen määrään ei muutoksella olisi merkittävää vaikutusta.

Näistä syistä esitetään, että TaEL-eläkkeissä siirrytään LEL:n mukaiseen laskentatapaan. Tämä tapahtuu kumoamalla nykyiset TaEL:n 4 ja 5 §:n säännökset ja sisällyttämällä TaEL:n 4 §:ään tarpeelliset viittaukset LEL:n eläkkeen laskemista koskeviin säännöksiin.

6 §. Pykälä sisältää viittaussäännösten tarkistuksen. Samalla pykälä esitetään jaettavaksi kolmeksi momentiksi.

10 §. Pykälä esitetään kumottavaksi. Viittaus TEL-indeksiin ehdotetaan sisällytettäväksi 3 §:n 2 momenttiin.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Uudet LEL:n mukaiset laskentasäännökset ehdotetaan kosemaan lain voimaantulon jälkeen sattuvia eläketapahtumia.

1.4. Yrittäjien eläkelaki

5, 5 a ja 5 b §. YEL:n 5 §:n säännökseen esitetään lisättäväksi maininta kuntoutustuesta. Samalla sen rakenne ehdotetaan uusittavaksi. Pykälässä aikaisemmin olleet vanhuuseläkettä ja osa-aikaeläkettä koskevat erityissäännökset siirrettäisiin uusiksi 5 a ja 5 b §:ksi.

7 §. Pykälä sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

7 a §. Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan TEL 7 f §:n 4 momenttia vastaavasti säännös osakorvausten laskemisesta työeläkelisiä varten.

17 §. Pykälä sisältää viittaussäännösten tarkistuksen.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Yrittäjien eläkelaisia viitataan eläkeprosenttia ja tulevan ajan edellytyksiä koskeviin TEL:n 5 §:n ja 6 a §:n 1 momenttiin. Näitä säännöksiä koskevaa TEL:n voimaantulosäännöstä sovelletaan näin ollen myös yrittäjiin.

1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki

Lakiin esitetään tehtäväksi samat tekniset tarkistukset kuin YEL:iin.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

1.6. Kansaneläkelaki

20 §. Pykälä sisältää luettelon kansaneläkkeenä maksettavista etuuksista. Kansaneläkelain 22 b §:ssä ehdotetaan uutta kuntoutustukea, joka tulisi korvaamaan määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen. Pykälän 2 kohtaa ehdotetaan kuntoutustuen vuoksi tarkistettavaksi. Samalla tämän kohdan rakennetta selkeytettäisiin jakamalla se a-, b- ja c-kohtiin, joissa selvitetään työkyvyttömyyseläkkeenä maksettavat etuudet.

22 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi, koska varsinainen työkyvyttömyyseläke voitaisiin myöntää vain toistaiseksi ja kuntoutustukena maksettava työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin aina määräaikaisena.

22 a §. Pykälän 10 momenttia ehdotetaan muutettavaksi TEL 9 §:n muutoksen vuoksi. Pykälän 1 momentissa säädettyä yksilöllisen varhaiseläkkeen ansiotulorajaa korotettaisiin vuosittain TEL 9 §:n 2 momentissa tarkoitulla indeksiluvulla, jossa palkkatason painokerroin on 0,5 ja hintatason painokerroin myös 0,5.

22 b §. Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi kuntoutustukea koskeva säännös. Kuntoutustukea myönnettäisiin vastaavin perustein kuin TEL 4 §:ään tulevissa säännöksissä ehdotettua kuntoutustukea. Kuntoutustukeen ei kuitenkaan maksettaisi kuntoutuskorotusta vaan eläkkeensaajien kuntoutusrahaa, joka on 10 % eläkkeiden yhteismäärästä. Työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin kuntoutustukena niin pitkäksi ajaksi kuin eläkkeenhakijan arvioidaan olevan estynyt työstä määräaikaisen työkyvyttömyyden vuoksi. Työkyvyttömyys arvioidaisiin 22 §:n 1 momentin mukaan kuten varsinaisessa työkyvyttömyyseläkkeessä. Kuntoutustukea voitaisiin myöntää myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää sekä kuntoutustoimien väliajaksi ja työhönpaluun tukemiseksi.

Kuntoutustuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakijalle on laadittu asianmukainen hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Tällainen suunnitelma voi sisältyä uusittavaan B-lääkärinlausuntoon tai se voi olla erillinen suunnitelma. Jos suunnitelmaa ei ole liitetty työkyvyttömyyseläkehakemukseen, olisi eläkelaitoksen huolehdittava, että sellainen laaditaan. Jos esitetty suunnitelma ei ole riittävä, olisi eläkelaitoksen vastattava uuden hankkimisesta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, että mitä muualla laissa säädetään kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, koskisi vastaavasti kuntoutustukea ja sen saajaa.

31 §. Kuntoutustuki tulisi voida lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta tai siihen liittyvästä koulutuksesta. Lakkauttaminen tulee kysymykseen joko välittömästi syyn tultua selville tai 45 §:n 1 momentissa tarkoitettua keskeytyksen jälkeen. Tästä syystä ehdotetaan 1 momenttiin lisättäväksi säännös kuntoutustuen lakkauttamisesta näissä tilanteissa.

31 a §. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi TEL 9 §:n muutoksen vuoksi. Työttömyyseläke keskeytetään ansiotulojen

ylittäessä tietyn markkamäärän. Tätä markkamäärää ehdotetaan korotettavaksi vuosittain TEL 9 §:n 2 momentissa tarkoitetulla indeksiluvulla, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

39 §. Pykälän 7 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei työkyvyttömyyseläkettä maksettaisi takautuvasti kuntoutusraha-ajalle. Säännös korvaa nykyiset hallinnollisesti työläät kuittaussäännökset. Uuden säännöksen mukaan takautuvaa työkyvyttömyyseläkettä ei voitaisi maksaa päällekkäin kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan, työeläkelakien mukaisen kuntoutusrahan eikä tapaturma- ja liikennevakuutuksen kuntoutustilanteissa maksamien ansionmenetykskorvausten kanssa.

45 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kuntoutustuen väliaikaisesta keskeyttämisestä tilanteissa, joissa on perusteltua syytä olettaa, että kuntoutustuen saaja ilman pätevää syytä on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai siihen liittyvästä koulutuksesta. Kuntoutustuki keskeyttäisiin siksi ajaksi, kun sen maksamisen jatkamista selvitetään.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.1996.

Säännöksen 2 momentissa ehdotetaan, että jos määräaikainen työkyvyttömyyseläke alkaa ennen lain voimaantuloa, maksetaan se lain voimaantulon jälkeenkin määräaikaisena työkyvyttömyyseläkkeenä siltä ajalta kuin se on kansaneläkelaitoksen päätöksellä myönnetty.

Säännöksen 3 momentissa ehdotetaan sovellettavaksi ennen lain voimaantuloa alkaviin työkyvyttömyyseläkkeisiin ja yksilöllisiin varhaiseläkkeisiin 39 §:n 7 momenttia sellaisena kuin se on voimassa lain voimaantullessa. Näissä tapauksissa kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa saavalle eläke voitaisiin myöntää kuntoutusrahan kanssa päällekkäin ja takautuvasta eläkkeestä kuitata samaan aikaan kohdistuva kuntoutusraha.

1.7. Eläkkeensaajien asumistukilaki

6 §. TEL 4 §:ssä tarkoitettu kuntoutustuki määräytyisi samoin perustein kuin työeläke. Tämä etuus luettaisiin tuloksi työeläkkeenä

eläkkeensaajien asumistukea määrättäessä kuten muutkin työeläkkeet. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentin 5 kohdassa.

Muita kuntoutuksen ajalta maksettavia etuuksia esimerkiksi työeläkkeeseen maksettavaa kuntoutuskorotusta tai kuntoutusrahaa ei luettaisi tuloksi.

1.8. Perhe-eläkelaki

15 b §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi, koska TEL:ssä varhennusvähennystä koskevat asiat on siirretty 5 §:stä uuteen 5 a §:ään. TEL 4 §:ssä tarkoitettu kuntoutustuki määräytyisi samoin perustein kuin työeläke. Tämä etuus luettaisiin tuloksi perhe-eläkkeen lisäosaa määrättäessä kuten muutkin työeläkkeet. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentin 9 kohdassa.

Muita kuntoutuksen ajalta maksettavia etuuksia esimerkiksi työeläkkeeseen maksettavaa kuntoutuskorotusta tai kuntoutusrahaa ei luettaisi tuloksi. Muutos sisällytettäisiin pykälän 3 momentin 9 kohtaan.

1.9. Laki työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamisesta

TEL-indeksiä sovelletaan niin yksityisen kuin julkisen puolenkin työeläkejärjestelmissä. Indeksä on käytössä myös tarkistettaessa tapaturmavakuutus- ja sotilastapaturmalain, sotilasvammalain sekä liikennevakuutuslain mukaisia etuuksia, sukupolvenvaihdos eläkkeitä ja luopumistukia sekä määrättäessä sairausvakuutuslaissa säädettyjä päivä, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoja ja lasten kotihoitontukia. TEL-indeksiin sidottuja ovat myös kuntoutusrahalain mukainen kuntoutusraha ja potilasvahinkolain henkilövahinkokorvaukset. Ehdotuksen mukaan myös muissa TEL-indeksitarkistusta soveltavissa järjestelmissä noudatettaisiin nyt ehdotettavaa TEL 9 §:n mukaista menettelyä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asiasta tarkemmat määräykset.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 1996. Ne koskevat sellaisia eläketapahtumia, jotka sattuvat lain voimaantulon jälkeen. Ennen vuotta 1943 syntyneet työttömyyspäivärahan varaan joutuneet säilyttävät kuitenkin oi-

keuden tulevan ajan laskemiseen entisten sääntöjen mukaisesti. Eläkepalkan laskentasaännön muutos tulee liukuvasti voimaan siten, että se on täysimääräisenä voimassa vuodesta 2005 lähtien. Indeksitarkistukset toteutetaan vuoden 1996 alusta ehdotettavien säännösten mukaisina.

3. Säättämisjärjestys

Kysymys työeläkejärjestelmään liittyvien eläkemuutosten perustuslainmukaisuudesta on ollut esillä perustuslakivaliokunnassa useaan kertaan.

Vuonna 1975 perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (n:o 1/27.11.1975), että työntekijäin eläkelain muutos, jolla TEL-indeksi sidottiin palkka- ja hintatason muutoksiin aikaisemman pelkän palkkatason sijasta ja jolla samalla nostettiin vähimmäiseläketasoa, ei vaatinut perustuslain säättämisjärjestystä. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, ettei muutos alentanut maksussa olevien eläkkeiden markkamäärää eikä koskenut ennen lainmuutosta eräänntyneitä eläke-eriä. Valiokunta totesi, että koska lakiehdotuksissa ei myöskään eläkkeen markkamääräinen määrä pienentynyt siitä, mitä eläke oli ennen silloin käsiteltävänä olevien lainmuutosten voimaantuloa, ei tämäkään edellyttänyt perustuslain säättämisjärjestystä.

Vuonna 1977 niin sanotun TEL-eläkepalkan laskusääntö muutettiin määräytymään kahden keskimmäisen vuoden eläkepalkan perusteella kahden parhaimman sijasta. Esityksestä antamassaan lausunnossa (n:o 6/12.11.1977) perustuslakivaliokunta totesi, että koska kysymyksessä oleva eläkelain muutos ei koske sellaisia eläke-eriä, jotka ovat eräänntyneet maksettaviksi ennen lain voimaantuloa eikä myöskään sitä ennen myönnettyjä eläkkeitä ja kun lainmuutosta ei sovelleta myöskään määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa ennen lain voimaantuloa päättyneestä työsuhteesta, sitä ei tarvitse säätää perustuslain säättämisjärjestyksessä. Valiokunta totesi myös, ettei esityksessä ole puututtu lainkaan eläkeoikeuden perusteisiin eikä eläkkeen perusteena olevan palkan laissa määriteltyyn tavoitetasoon. Vaikka eläkepalkan teknisen laskentasaännön muutos vaikutti eläketasoa alentavasti, niin tason alenemista ei voitu kuitenkaan valiokunnan mielestä pitää oleellisena ja tähän perustuen valiokunta katsoi, ettei lainmuutos edellyttänyt perustuslain säättämisjärjestystä.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä omaisuuden suoja koskeva säännön sisältö säilyi entisellään. Näin myös ansiosidonnaisten etuuksien osalta (HE 309/1993 vp s.63). Siten työeläkejärjestelmän kannalta on arvioitava, onko nyt ehdotettavat eläkkeen tulevaa aikaa, eläkepalkan muutosta ja indeksitarkistusta koskevat muutokset sellaisia, että ne edellyttäisivät ehdotettavan lain käsittelemistä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n säättämässä perustuslain säättämisjärjestyksessä.

Eläkkeen tulevaa aikaa koskevalla muutoksella pyritään siihen, että eläkkeen määrä, siltä osin, kuin on kysymys muusta kuin työsuhteesta palkan perusteella eläkkeeseen luettavasta osuudesta, olisi kohtuullinen. Eläkkeen tulevan ajan muutos ei koske kenenkään maksussa olevaa eläkettä. Oikeus tulevaan aikaan säilyy lisäksi vanhan lain mukaisena ennen vuotta 1943 syntyneillä henkilöillä, jotka ennen lain muutosta ovat jääneet työttömiksi. Siten turvan taso heidän kohdallaan säilyy entisellään. Muutos ei näin ollen vaadi perustuslain säättämisjärjestystä.

Eläkepalkan laskentasaännöllä pyritään säätämään työeläkkeen taso työssäoloaikaa vastaavalle kulutustasolle. Esitys poistaa eläkepalkan määrittelystä sitä sattumanvaraisuutta, mikä sisältyy neljän viimeisen työssäolovuoden laskentasaäntöön. Eläkepalkan laskentasaännöksen muutos toteutuu 1.1.1996 voimassa olevissa työsuhteissa liukuvasti. Ennen lain voimaantuloa päättyneisiin työsuhteisiin muutos ei vaikuta. Eläkepalkan uudistus toteutuu täysimääräisenä vasta 10 vuoden kuluessa. Muutos ei koske kenenkään maksussa olevaa eläkettä eikä heikennä sellaisia eläke-eriä, jotka ovat eräänntyneet ennen lain voimaantuloa. Muutoksen ei voida katsoa heikentävän työeläketurvaa sillä tavalla, että sitä koskeva muutos vaatisi perustuslain omaisuuden suoja koskevan vaikeutetun lainsäädäntöjärjestyksen.

Työeläkeindeksissä siirrytään tulevaisuudessa pysyväisjärjestelyyn, jossa TEL-indeksin ansiotasoindeksin muutoksesta ensin vähennetään palkansaajan maksuosuuden nousu. Sen lisäksi 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä kuluttajahintaindeksin muutoksen osuus kasvaa nykyisestä 0,5:sta 0,8:aan. Vuonna 1994 toteutettua ylimääräistä 1,3 %-yksikön indeksileikkausta ei palauteta indeksiin. Siten vuodesta 1996 lähtien indeksi lasketaan sanottua 1,3 %-yksikköä alemmalta tasolta.

Kysymys työntekijän työeläkemaksun vai-

kutuksesta indeksiin on ollut esillä perustuslakivaliokunnassa vuosien 1993 ja 1994 osalta.

Lausunnossaan n:o 27 (18.11.1993) eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi muun muassa. "Eläkkeiden indeksitarkistusjärjestelmän tarkoituksena on turvata eläkkeensaajalle kulutustason kohtuullinen säilyminen. Indeksissä otetaan huomioon yleisessä palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten keskiarvo.

TEL-indeksijärjestelmän tällaiset ominaispiirteet huomioon ottaen valiokunta pitää omaisuudensuojanäkökohtien kannalta mahdollisena säätää tavallisella lailla TEL-indeksitarkistuksesta luopumisesta, joka suuruudeltaan ja suhteellisesti palkansaajien ansiotasoon vaikuttaviin tekijöihin verrattuna on nyt käsillä olevan kaltainen. Tähän kantaan päätyessään valiokunta on pannut painoa myös sille seikalle, että lainsäädäntötoimi olennaisesti johtuu vallitsevasta poikkeuksellisesta taloudellisesta tilanteesta ja on määräaikainen eikä muuta pysyvästi eläkkeiden tasoa."

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella voitaneen todeta, ettei työeläkemaksun huomioon ottaminen indeksissä ansiotasosuutta vähentävänä voi merkitä omaisuudensuojasäännösten laukeamista. Toisaalta kun vanhuuseläkeindeksissä lisätään kuluttajahintaindeksin osuutta, sen vaikutus eläkkeen suuruuteen riippuu hinta- ja palkkakehityksen keskinäisestä suhteesta. Muutoksella ei alenneta kenenkään maksussa olevaa eläkettä eikä se myöskään koske ennen uudistusta eräänntyneitä eläke-eriä.

Vaikka indeksijärjestelmään ehdotetaan pysyvästi mainittua 1,3 %-yksikön alennusta, vuoden 1996 alusta työeläkeindeksissä palataan muutoin normaaliin indeksitarkistusmenettelyyn. Arvion mukaan työeläkkeet nousevat alle 65-vuotiailla eli työikäisillä noin 2,9 % ja yli 65 vuotiailla eli eläkeikäisillä noin 1,6 %. Sama nousu koskee muita TEL-indeksiin sidottuja etuuksia. Arvioitaessa sanotun 1,3 %-yksikön alennusta eläkkeensaajien tulevissa eläke-erissä, sen vaikutusta ei voida pitää niin olennaisena, että se vaatisi omaisuudensuojanäkökohtien huomioon ottamista lainsäädäntöjärjestyksessä. Kun rekisteröityihin lisäetuihin tehtäisiin TEL 12 a §:ssä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla kohtuusperiaatteen edellyttämä tarkistus, voidaan lakiehdotus käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ehdotetut muutokset tähtäävät ansiosidonnaisen työeläketurvan säilymiseen ja eläkkeensaajille annettujen eläkesitoumusten varmistamiseen. Etuuksien määrään ja kohdentumiseen tehtävistä muutoksista huolimatta lainmuutosten jälkeenkin taataan perutoimeentulon turva hallitusmuodon 15 a §:n tarkoittamalla tavalla. Ehdotus ei tältäkin osin vaadi perustuslainsäätämisyjärjestystä. Koska ehdotus etenkin omaisuuden suoja säännösten kannalta on tulkinnanvarainen hallitus katsoo, että asiasta olisi pyydyttävä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 e §:n 3 momentti ja 4 l §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 e §:n 3 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/93) ja 4 l §:n 2 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (612/91),

muutetaan 1 §:n 3 ja 6 momentti, 1 c §:n 5 momentti, 2 §:n 3 ja 5 momentti, 3 a §:n 1 momentti, 4 §:n 2, 3 ja 5 momentti, 4 a §, 4 c §:n 1 momentin 2 kohta, 4 d §:n 2 ja 6 momentti, 4 e §:n 4 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 4 j §, 4 k §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1-3

momentti, 5 a §, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale, 7 §, 7 a §, 7 b §, 7 c §, 8 §:n 1 ja 5 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §, 10 a §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 3 momentti, 12 c §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 19 b §:n 4 momentti ja 19 d §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 ja 6 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (372/95), 1 c §:n 5 momentti 22 päivänä joulukuuta annetussa laissa (1467/93), 2 §:n 3 momentti 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (607/84) ja 5 momentti annetussa laissa, 3 a §:n 1 momentti ja 12 c §:n 1 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (390/95), 4 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85) ja 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (472/81) sekä 5 momentti, 4 a §, 7 a § ja 8 d §:n 1 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90), 4 d §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (605/89) ja 6 momentti sekä 4 j § mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, 4 e §:n 4 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 4 k §:n 1 ja 2 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, 5 §:n 1 momentti mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa ja 3 momentti mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa, 5 a § muutettuna 20 päivänä joulukuuta 1968, 29 päivänä heinäkuuta 1976 ja 17 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (690/68, 659/76 ja 981/82), 7 § muutettuna mainituilla 28 päivänä kesäkuuta 1993 ja 22 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla, 7 b §, 17 §:n 1 momentti ja 19 b §:n 4 momentti mainitussa 28 päivänä kesäkuuta annetussa laissa, 7 c § 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (749/74) 8 §:n 1 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 5 momentti mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa, 9 § muutettuna mainitulla 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetulla lailla ja 29 päivänä joulukuuta 1983 annetulla lailla (1120/83), 10 a §:n 2 momentti 10 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1068/90), 12 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1077/93), 19 d §:n 4 momentti 21 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (938/84), ja

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 26 päivänä kesäkuuta 1981, 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 8 päivänä elokuuta 1986 annetulla lailla (603/86) ja mainitulla 9 päivänä helmikuuta 1990 annetulla lailla, uusi 6 ja 7 momentti, 4 n §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 5 §:ään siitä mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, sekä lakiin uusi 7 d, 7 e, 7 f, 7 g ja 7 h § ja lakiin siitä 14 päivänä lokakuuta 1994 annetulla lailla (878/94) kumotun 19 c §:n tilalle uusi 19 e § seuraavasti:

1 §

Jos työntekijä tekee vähintään kahtena peräkkäisenä kalenterikuukautena työtä saman työnantajan palveluksessa alle kuukauden jatkuneissa työsuhteissa, työsuhteiden katsotaan muodostavan 1 momentissa tarkoitettua yhdenjaksoisesti jatkuneen työsuhteen edellyttäen, että työansio kunakin kalenterikuukautena nousee ainakin sanotun momentin 2 kohdassa tarkoitettuun markkamäärään ja työntekijä on työssä vähintään 20 tuntia kalenterikuukaudessa. Työsuhteen katsotaan tällöin alkaneen sinä päivänä, jolta sen perusteella maksettiin ensimmäisen kerran palkkaa ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, päättyneen sinä päivänä, jolta viimeksi maksettiin palkkaa.

Jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi on oikeustoimelle annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, on tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa meneteltävä asian todellisen luonteen ja tarkoituksen mukaisesti. Jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, ratkaisee asian asianomaisen työntäjän, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Sama koskee tilannetta, jossa voidaan epäillä kysymyksessä olevan eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen. Eläketurvakeskuksen päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

1 c §

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhteessa, jollei 7 d §:stä muuta johdu. Samoin menetellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

2 §

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tämän lain alaisessa, vähintään kolme vuotta jatkuneessa työsuhteessa muuttuu muissa kuin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ja hänen palkkansa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksella eikä työajan muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, katsotaan työntekijän muutoksen jälkeen työskentelevän uudessa työsuhteessa, jollei 7 d §:stä muuta johdu. Uuden työsuhteen katsotaan tällöin alkaneen sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana muutos työajassa on tapahtunut. Työsuhteen ei kuitenkaan katsota välillä katkenneen, jos edellisessä virkkeessä tarkoitettua uuden työsuhteen alkamisesta ei eläketapahuman sattua ole kulunut kahta vuotta.

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täytyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 d §:n soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman

erityistä syytä saa hyväksyä eroja jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:n 1-3 momentissa säädetään.

4 §

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, myönnetään eläke kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen

työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa työntekijän tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

4 a §

Työntekijän kuoltua suoritetaan edunsaajille perhe-eläkettä, jos työntekijällä oli kuollessaan oikeus tämän lain vähimmäisehtojen mukaiseen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen tai jos hän sai mainittua eläkettä. Tällaisen edunjättäjän jälkeen edunsaajia ovat:

- 1) leski, jonka kanssa edunjättäjä oli solminut avioliiton ennen kuin oli täyttänyt 65 vuotta;
- 2) edunjättäjän lapsi;

3) lesken lapsi, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa; ja

4) edunjättäjän entinen puoliso, jolle edunjättäjä kuollessaan oli tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvolinen määrääjain suorittamaan elatusapua; tällöin entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan perhe-eläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta perhe-eläkkeeseen säädetään.

Leskellä on oikeus leskeneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen:

1) jos hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa; tai

2) jos leski edunjättäjän kuollessa oli täyttänyt 50 vuotta tai sai kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan, ja jos avioliitto oli solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja se oli jatkunut vähintään viisi vuotta.

Jos naisleski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1950, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 2 momentissa mainitun 50 vuoden asemesta 40 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen, jos hän ei ollut täyttänyt 18 vuotta edunjättäjän kuollessa. Lapselle maksetaan lapseneläkettä aina lapsen oman vanhemman jälkeen. Oikeutta lapseneläkkeeseen ei kuitenkaan ole useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 2 momentin 1 kohdan nojalla, jos siinä tarkoitettu lapsi on annettu ottopapseksi ennen edunjättäjän kuolemaa tai jos siinä tarkoitettu lapsi on edunjättäjän lapsi, jonka leski on edunjättäjän kuoltua ottanut ottopapsekseen. Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, ei hänellä ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilölle, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täytäneellä pitkäaikaisesti työttömällä

työntekijällä, edellyttäen että:

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työtömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

4 d §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, täyttä työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 4 §:n 6 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 1 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 4 e §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päivärahahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusajana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 4 §:n 6 momentissa säädetystä ajankohdasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetys-

korvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

4 e §

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 19 e §:ssä tarkoitettun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

4 g §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 a §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitettulla määrällä.

Kuntoutuskorotus

4 j §

Jos työntekijälle eläkelaitoksen päätöksen perusteella 4 h §:n 1 momentin mukaisesti tehdään kuntoutustutkimuksia taikka annetaan työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta tai työhönvalmennusta tai lääkinnällistä kuntoutusta, kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus. Korotus maksetaan myös, jos vastaavan päätöksen on antanut jokin muu 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä kuntoutustukena maksava eläkelaitos.

Kuntoutuskorotus maksetaan niin ikään, jos 1 momentissa tarkoitettu päätös koskee työntekijää, joka saa työkyvyttömyyseläkettä muuna kuin kuntoutustukena.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen 8 §:n mukaisesti yhteensovitettusta määrästä. Se

maksetaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää.

*Kuntoutusraha, kuntoutusavustus ja
kuntoutuskustannukset*

4 k §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötä 4 h §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen lasketuna, jollei sen maksaminen pidemmältä ajalta ole kuntoutuksen etenemisen turvaimiseksi perusteltua.

4 n §

Muutosta ei saa hakea päätökseen, joka koskee oikeutta 4 h §:n mukaiseen kuntoutukseen tai 4 k §:n 2 momentin mukaiseen kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee 4 k §:n 3 momentin ja 4 l §:n 3 momentin mukaista harkinnanvaraista kuntoutusavustusta.

Eläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava 4 h §:ssä tarkoitetusta kuntoutustoimenpiteestään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työnantajalle.

5 §

Eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

- 1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta;
- 2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu

tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta; ja

2) 1/12 prosenttia siltä osin kuin palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta työsuhhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosentimäärien mukaisesti:

Syntymävuosi Vähennys prosenttia
kuukautta kohti

1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

5 b §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1—3 momentin mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettun kuntoutuksen ajalta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkkeen täyttämisen välinen aika (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelaisa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisa tarkoitettuja ansioita,

otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettun markkamäärän suuruiset.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että;

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (valintavuodet). Työsuhteen päättymisvuosi otetaan kuitenkin yhtenä valintavuotena huomioon, jos työsuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai koko päättymisvuoden. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan 9 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioon ottamatta voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Eläkepalkka on edellä sanotulla tavalla huomioon otettujen kalenterivuosien työansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä, eikä aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 a §

Eläkepalkkaa laskettaessa kunkin valintavuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

Työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähennyksen suorittamista varten

7 b §

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitetun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujaksossa aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 7 §:n mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta.

Jos työntekijä on 1 momentissa sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä pykälää sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

7 c §

Jos 7 §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiiin sisältyy työsopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 7 §:stä poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään kymmenen viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen kymmenen viimeiseen kalenterivuooteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä.

Eläkepalkka määrätään kuitenkin 7 tai 7 d §:n edellytysten mukaisesti, jos se niin lasketuna on suurempi.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän pykälän soveltamisesta.

7 d §

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunsaajan tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan, pidetään työsuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momentin säännöstä, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Jos tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä työajassa tapahtuneen muutoksen johdosta, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä pykälää sovellettaessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 e §

Eläkepalkkaa laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta oteta huomioon.

Ulkomaantyöstä eläketurvaa järjestettäessä ja eläkepalkkaa laskettaessa eläkkeen perusteena olevana työansiona pidetään kuitenkin sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanotua työtä.

Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

Työeläkelisiä

7 f §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa joko työttömyysturvalain tarkoitamana palkansaajana tai työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1 - 3 kohdan tarkoitamana yritystoimintaa harjoittaneena henkilönä;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteis-

sa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisiä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 17 §:n mukaista soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

Lapsikorotus

7 g §

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1939 ja jos hänellä tai hänen puolisoillaan on sellainen 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi, jolla eläkkeensaajan jälkeen olisi oikeus perhe-eläkkeeseen, lisätään eläkkeeseen lapsikorotus.

Jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1920, lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 prosenttia eläkkeen määrästä. Jos eläkkeensaaja on syntynyt edellä sanottua myöhemmin, prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919. Kahdesta tai useammasta lapsesta lapsikorotus on kaksinkertainen.

Lapsikorotukseen oikeuttavien lasten lukumäärän muuttuessa suoritetaan siitä aiheutuva eläkkeen tarkistus muutosta seuraavan maksukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjäntäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjäntäjä saanut mainittua eläkettä, edunjäntäjän eläkkeen määrä laskeaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c-8 f §:stä muuta johdu:

6/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjäntäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjäntäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjäntäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjäntäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjäntäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjäntäjän entiselle puolisolleen

maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettuna edunjäntäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettuna tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta, sotilasvammalain nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusien yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. Jos vanhuuseläke 5 a §:n 1 momentin mukaisesti myönnetään myöhemmästä ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, yhteensovitus toimitetaan työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

 Jos saman edunjäntäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnettyt tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke, 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä vastaava muu perhe-eläke taikka 1 momentissa tarkoitettua muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta vastaava perhe-eläke tai jatkuva korvaus yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä mää-

rä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke on 4 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä vastaavista kaikista perhe-eläkkeistä. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräaikaista korotusta. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia perhe-eläkkeen perusteena olevan edunjättäjän eläkkeen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketusta yhteensovitusperusteesta vähennettynä kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain mukaan suoritettavan lapseneläkkeen perusmäärällä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrällä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjättäjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrää. Jos 7 h §:n mukaisesti edunsaajien lukumäärän perusteella laskettu perhe-eläke on pienempi kuin edunjättäjän eläke, alennetaan edellä sanottuja prosenttimääriä samassa suhteessa. Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 7 h §:ssä mainittujen määrien suhteessa.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 h ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitettut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 255 markkaa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 h §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet taikka niihin verrattavat työ- tai virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun markkamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 127,50 markkaa ja on enintään 255 markkaa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 127,50 markkaa. Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 sanotun 255 markan asemesta 348 markkaa, josta vähennetään 6,64 markkaa kunakin seuraavana vuonna.

Indeksitarkistus

9 §

Eläketurva sidotaan maan palkka- ja hintatason muutokseen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa joka kalenterivuodeksi indeksiluvut. Niitä määrättäessä palkkatason muutoksesta vähennetään määrä, joka vastaa 12 b §:ssä tarkoitettujen työntekijäin eläkemaksuprosentin muutosta edeltävän kalenterivuoden alussa.

Sen kalenterivuoden loppuun, jona työntekijä täyttää tai edunjättäjä täyttäisi 65 vuotta, eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Tämän jälkeiseltä ajalta käytetään indeksiä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8.

Indeksilukujen muutoksen edellyttämällä tavalla tarkistetaan eläkettä myönnettäessä ja eläkkeiden yhteensovitusta uudelleen toimitettaessa eläkepalkka ja sen jälkeen kalenterivuosittain eläkkeen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä tarkemmin määrätään.

10 a §

Jos työsuohdeselvittely koskee eläketurvakeskuksen 1 §:n 6 momentin perusteella ratkaistavaa asiaa, 1 momentissa tarkoitettun päätöksen antaa eläketurvakeskus.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava

eläkkeen osa, mutta ei 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella;

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkelaiissa tarkoitetulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaiissa tarkoitetulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitetun työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin jos 7 f §:n 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 f §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän

lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä lupomisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 6 a ja 7 f §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

19 b §

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen indeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen soveltamista varten.

19 d §

Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn indeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydiksi markaksi.

Ennakkopäätös

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:n 5 - 7 momenttia ja 4 j §:ää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lain 4 j §:n 2 momenttia sovelletaan lisäksi lain voimaan tullessa jatkuvaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos 4 h §:n mukainen päätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 5 §:ää ja 6 a §:n 1 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen, sovelletaan kuitenkin edelleen työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä edellä 3 momentissa säädetään, sovelletaan lain 5 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää työntekijäin eläkelain 6 c §:n 1 mo-

mentissa tarkoitetulta aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu -eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 5 a §:n säännöksiä sovelletaan sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa, jos työntekijä tai edunjättäjä on täyttänyt eläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 7, 7 a, 7 b, 7 c ja 7 e §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

Siltä osin kuin lain 7 §:n 1 momentin mukaan määriteltäviin valintavuosiin luetaan kalenterivuusia ajalta ennen tämän lain voimaantuloa, määrätään nämä kalenterivuodet ja niitä vastaavat työansiot soveltaen 7 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 7 §:n 2 momenttia ei sovelleta lain voimaantuloa edeltäviin valintavuosiin.

Lain 7 d §:ää sovelletaan sellaiseen työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen, kuitenkin siten muunnettuna, että eläketapahtumavuodesta riippuen prosenttiluvun 20 asemesta käytetään seuraavia prosenttilukuja:

Eläketapahtumavuosi	20 %:n asemesta
1996	7,5
1997	10,0
1998	12,5
1999	15,0
2000	17,5

Lain 9 §:ää sovelletaan eläkkeeseen, jota maksetaan lain voimassaoloajalta. Vahvistettaessa vuoden 1996 indeksilukuja käytetään vuoden 1995 indeksilukuna pistelukua 1712 eikä tällöin sovelleta tämän lain 9 §:n 1 momentin viimeistä virkettä.

Jos työntekijä lain voimaantullessa kuuluu sellaisen eläkejärjestelyn piiriin, jossa hänelle on järjestetty työntekijäin eläkelain 11 §:n mukainen tai muutoin lain vähimmäisehtoja parempi eläketurva, ei sanottu lisäeläketurva korotu sen johdosta, että vähimmäisehtojen mukainen eläketurva alenee tämän lain säännösten perusteella. Lisäeläketurvan ehdot taikka eläkekassan tai eläkesäätiön säännöt voidaan soveltuvin osin muuttaa vastaamaan tätä lakia. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Tämän lain 9 §:n voimaantulosta johtuva indeksitarkistuksen muutos otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen perusteissa.

Tämän lain 8 d §:n 1 momentissa ja 19 b §:n 4 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 19 d §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 4 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (560/93),

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 3 momentti, 4 a §:n 4 momentti, 4 b §:n 1 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §, 7 a §:n 1 ja 4 momentti ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (391/95), 4 §:n 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (473/81), 4 a §:n 4 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 ja 4 momentti sekä 7 a §:n 1 ja 4 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 mainitussa laissa, 4 b §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (613/91), 5 a §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (667/85) sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1078/93), sekä

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1972, 26 päivänä kesäkuuta 1981, 26 päivänä heinäkuuta 1985, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 9 päivänä helmikuuta 1990 annetuilla laeilla (935/72, 473/81, 667/85, 604/86 ja 101/90), uusi 4 momentti, jolloin entinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi ja 5 momentti 6 momentiksi, lakiin siitä 20 päivänä joulukuuta 1968 annetulla lailla (91/68) kumotun 8 §:n tilalle uusi 8 § ja 13 a § seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turvetuotannossa, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräjaksiksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on

ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

4 a §

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 8 §:ssä tarkoitetun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

4 b §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutuskorotuksen, kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijän eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 h §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu tulevan ajan palkka.

5 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) on työntekijän ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärä,

1) joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu;

2) jotka on korjattu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti ja

3) joista on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Eläkepalkkaan ei kuitenkaan lueta palkkoja, jotka on ansaittu

1) ennen sitä kuukautta, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) sellaisena kalenterivuonna, jona työntekijä

on ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa; eikä palkkoja

3) jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

Vanhuuseläkkeen eläkepalkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia

1) 1-3 momentissa tarkoitettusta eläkepalkasta;

2) 7 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tulevan ajan palkasta; ja

3) 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 4 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 2,5 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 4 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1,2 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti ja

2) 0,8 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä eläkkeen lykkäytymisen ajasta riippuen työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

5 b §

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 j

§:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, lasketaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (tulevan ajan palkka). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna

rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrittäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta työttömyyseläkkeen alkamispäivästä. Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettun rajamäärän.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 f §:n 1 momentin mukaista työeläkelisään oikeuttavaa etuutta.

8 §

Työntekijällä on oikeus saada ennakoppäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 a §:n 1 momentissa tai 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä

työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2 - 6 momentissa, 4 b - 4 d §:ssä, 4 f—4 h §:ssä ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c §:ssä, 7 f—7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a—8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä, 10 §:ssä, 10 a §:ssä, 10 c §:ssä, 12 §:ssä, 13 a:ssä, 13 b §:ssä ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a §:ssä, 15 b §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 a—19 d §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 f §:ssä, 22 §:ssä ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen.

Lain 5 §:ää ja 7 §:n 1 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketauhtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, sovelletaan kuitenkin edelleen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuaikana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan lain 5 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettua aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa säädetyt markkamäärät vastaavat vuodelle 1962 vahvistettua indeksilukua.

3.

Laki

eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 5 § ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 5 §:n 1 momentti muutettuna 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (561/93),

muutetaan 3 §, 4 §:n 1 momentti ja 6 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (616/91) ja 4 §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (561/93) ja *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, uusi 3 momentti, seuraavasti:

3 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke ja perhe-eläke. Työntekijälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/61) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitetusta ansiotyöstä ovat kalenterivuodessa vähintään 540 markkaa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu. Tämä markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 5 §:n 1 momentin, 2 momentin 1 ja 3 kohdan ja

4-6 momentin, 5 c §:n, 7 §:n, 7 a §:n ja 7 b §:n säännöksiä.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitetun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitetut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitetut työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen

kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Edellä 2 momenttia sovellettaessa tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:ää sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Lain 3 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua indeksilukua.

4.

L a k i

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat, 5 §:n 1 momentti muutettuna 27 päivänä maaliskuuta annetussa laissa (615/91), 7 §:n 2 momentti muutettuna 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (562/93) ja 17 §:n 1 momentti muutettuna 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla (393/95) ja

lisätään 5 §:ään, siitä 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (562/93) kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, sekä lakiin uusi 5 a §, 5 b § ja 7 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, uusi 4 momentti seuraavasti:

5 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Yrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun tuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f §:n säännöksiä.

5 a §

Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä

siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44

1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

5 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää,
1) että yrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan ansiotyönsä puoleen tai lopettaa sen kokonaan;

2) että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetty edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljellä oleva työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän suuruinen; ja

3) että hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työaikansa vähentymisestä.

Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautavasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä

säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 b §:n 2 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

7 a §

Jos yrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:ssä, 4 a—4 h §:ssä, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c §:ssä, 7 g §:ssä, 7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a - 8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä, 10 §:ssä ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14 §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 §:ssä, 19 a—19 e §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 e §:ssä ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

5.

L a k i

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §, 8 h § ja 19 §:n 1 ja 2 momentti,
sellaisena kuin ne ovat 6 § muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1971, 31 päivänä joulukuuta 1985, 29 päivänä kesäkuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 ja 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetuilla laeilla (511/71, 1089/85, 602/90, 614/91 ja 563/93) 8 h § 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1312/89), 19 §:n 1 momentti 12 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (394/95) ja 19 §:n 2 momentti 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa

(751/74), ja

lisätään 6 §:ään, siitä mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, lakiin uusi 6 a § ja 6 b § sekä 8 k §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla uusi 4 momentti seuraavasti:

6 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Maatalousyrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavana aikana sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f §:n säännöksiä.

6 a §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

6 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää,
1) että maatalousyrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan toimintansa puoleen tai lopettaa sen kokonaan;

2) että hänen jäljellä olevan ansiotyönsä-täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset; ja

3) että hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työaikansa vähentymisestä.

Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a - 8 g §:ssä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 6 b §:n 2 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

8 k §

Jos maatalousyrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:ssä, 4 a—4 h §:ssä, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c §:ssä, 7 g §:ssä, 7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a—8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14 §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 §:ssä, 19 a—19 e §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 e §:ssä ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden

1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

6.

L a k i

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 20 §:n 1 momentin 2 kohta, 22 §:n 3 momentti, 22 a §:n 10 momentti, 31 §:n 1 momentti, 31 a §:n 4 momentti, 39 §:n 7 momentti ja 45 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 2 kohta ja 22 a §:n 10 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (564/93), 22 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1964 annetussa laissa (697/64), 31 §:n 1 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), 31 a §:n 4 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), 39 §:n 7 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (619/91) ja 45 §:n 1 momentti 14 päivänä lokakuuta 1994 annetussa laissa (886/94),

lisätään lakiin uusi 22 b § seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläketä:

a) työkyvyttömälle henkilölle joka on 65 vuotta nuorempi,

b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle henkilölle joka on 65 vuotta nuorempi, tai

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

22 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 22 b §:ssä tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi.

22 a §

Edellä 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkka- ja hintatasossa ta-
pahtuneiden muutosten vuoksi työntekijäin

eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla indeksiluvulla.

22 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään kuntoutustukena hakijan kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan 22 §:n 1 momentin tarkoit-
tamalla tavalla työkyvyttömän. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistet-
tava, että hakijalle on laadittu hoito- tai kun-
toutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan
myöntää työkyvyttömälle vakuutetulle myös
siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuun-
nitelman valmistelu kestää.

Mitä muualla laissa säädetään kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan tämän lain mu-
kaiseen kuntoutustukeen ja sen saajaan.

31 §

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja tulee työkykyiseksi ennen kuin hän on saavuttanut vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntou-
tuksesta.

31 a §

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/56) säädetään markkamäärien korottamisesta tai alentamisesta, tarkistetaan 22 c §:n 2 momentissa säädettyä markkamäärää kalenterivuositain maan yleisessä palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten vuoksi työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla indeksiluvulla.

39 §

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta hakija on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

45 §

Eläkkeen tai sen osan maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää, kunnes asia

on lopullisesti ratkaistu, jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 46 §:n mukaista velvoitusta eläkeoikeuden tarkistamiseksi ei noudateta. Kuntoutustuki voidaan vastaavasti keskeyttää, jos on perusteltua syytä olettaa, että kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta ja kuntoutustuki olisi lakkautettava. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Jos henkilölle myönnetty määräaikainen työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tämän lain voimaantuloa, maksetaan eläkettä määräaikaisena työkyvyttömyyseläkkeenä lain voimaantulon jälkeen, kuitenkin enintään siltä ajalta kuin eläkettä on eläkelaitoksen päätöksellä myönnetty.

Jos kuntoutusrahain mukaisen kuntoutusrahan saajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke tai yksilöllinen varhaiseläke, joka alkaa ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tällöin 39 §:n 7 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

L a k i**eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 6 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (622/91), seuraavasti:

6 §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta:

5) työ- ja ansiokyvyn palauttamiseksi tai parantamiseksi annettavan kuntoutuksen tai koulutuksen ajalta maksettavaa etuutta luukunottamatta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4

momentissa tarkoitetun lain tai eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaista kuntoutustukea eikä työvoimapolitiisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (763/90) nojalla maksettavaa etuutta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain 6 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettu kuntoutustuki luetaan tuloksi, kun se on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

8.

L a k i

perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 15 b §:n 2 momentti, 3 momentin johdantokappale ja 9 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 2 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (595/86) ja 3 momentin 9 kohta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (623/91), seuraavasti:

15 b §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvi-
on mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisätynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrättäessä otetaan kuitenkin tulona huomioon työntekijäin eläkelain 5 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta:

9) työ- tai ansiokyvyn palauttamiseksi tai parantamiseksi annettavan kuntoutuksen tai koulutuksen ajalta maksettavaa etuutta lukuunottamatta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4

momentissa tarkoitettun lain tai eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaista kuntoutustukea eikä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) nojalla maksettavaa etuutta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tämän lain 15 b §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettu kuntoutustuki luetaan tuloksi, kun se on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus oli laskettu.

9.

L a k i

työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jos eläkkeitä koskevassa lainsäädännössä sekä eläkettä ja muuta etuutta koskevissa järjestelyissä säädetään lailla, asetuksella tai määrätään valtioneuvoston tai ministeriön päätöksellä siitä, että etuuksien määrää,

niiden perusteena olevaa tuloa tai muuta markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamis-

tavarten, käytetään etuutta tarkistettaessa työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua indeksilukua sen kalenterivuoden loppuun, jona etuudensaaja täyttää 65 vuotta ja muutoin 9 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettua indeksilukua.

2 §
Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta antaa sosiaali- ja terveysministeriö.

3 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 e §:n 3 momentti ja 4 l §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 e §:n 3 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/93) ja 4 l §:n 2 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (612/91),
muutetaan 1 §:n 3 ja 6 momentti, 1 c §:n 5 momentti, 2 §:n 3 ja 5 momentti, 3 a §:n 1 momentti, 4 §:n 2, 3 ja 5 momentti, 4 a §, 4 c §:n 1 momentin 2 kohta, 4 d §:n 2 ja 6 momentti, 4 e §:n 4 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 4 j §, 4 k §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1-3 momentti, 5 a §, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale, 7 §, 7 a §, 7 b §, 7 c §, 8 §:n 1 ja 5 momentti, 8 d §:n 1 momentti, 9 §, 10 a §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 3 momentti, 12 c §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 19 b §:n 4 momentti ja 19 d §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 ja 6 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (372/95), 1 c §:n 5 momentti 22 päivänä joulukuuta annetussa laissa (1467/93), 2 §:n 3 momentti 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (607/84) ja 5 momentti annetussa laissa, 3 a §:n 1 momentti ja 12 c §:n 1 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (390/95), 4 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85) ja 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (472/81) sekä 5 momentti, 4 a §, 7 a § ja 8 d §:n 1 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90), 4 d §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (605/89) ja 6 momentti sekä 4 j § mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, 4 e §:n 4 momentti, 4 g §:n 2 momentti, 5 b §:n 3 ja 5 momentti, 6 a §:n 1 momentti ja 4 momentin johdantokappale mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 4 k §:n 1 ja 2 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, 5 §:n 1 momentti mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa ja 3 momentti mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa, 5 a § muutettuna 20 päivänä joulukuuta 1968, 29 päivänä heinäkuuta 1976 ja 17 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (690/68, 659/76 ja 981/82), 7 § muutettuna mainituilla 28 päivänä kesäkuuta 1993 ja 22 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla, 7 b §, 17 §:n 1 momentti ja 19 b §:n 4 momentti mainitussa 28 päivänä kesäkuuta annetussa laissa, 7 c § 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (749/74) 8 §:n 1 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 5 momentti mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa, 9 § muutettuna mainitulla 29 päivänä heinäkuuta 1976 annettulla lailla ja 29 päivänä joulukuuta 1983 annettulla lailla (1120/83), 10 a §:n 2 momentti 10 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1068/90), 12 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1077/93), 19 d §:n 4 momentti 21 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (938/84), ja
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 26 päivänä kesäkuuta 1981, 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 8 päivänä elokuuta 1986 annettulla lailla (603/86) ja mainitulla 9 päivänä helmikuuta 1990 annettulla lailla, uusi 6 ja 7 momentti, 4 n §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 5 §:ään siitä mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, sekä lakiin uusi 7 d, 7 e, 7 f, 7 g ja 7 h § ja lakiin siitä 14 päivänä lokakuuta 1994 annettulla lailla (878/94) kumotun 19 c §:n tilalle uusi 19 e § seuraavasti:

1 c §

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhhteessa, jollei 7 §:n 2 momentista muuta johdu. Samoin menettellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

Siltä osin kuin ulkomaantyö on vakuutettu vapaaehtoisesti, työntekijän katsotaan työskentelevän uudessa työsuhhteessa, jollei 7 d §:stä muuta johdu. Samoin menettellään, jos eläkkeen perusteena oleva työansio on määrätty 4 momenttia soveltaen.

2 §

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tämän lain alaisessa, vähintään kolme vuotta jatkuneessa työsuhhteessa muuttuu muissa kuin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ja hänen palkkansa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksella eikä työajan muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, katsotaan työntekijän muutoksen jälkeen työskentelevän uudessa työsuhhteessa, jollei 7 §:n 2 momentista muuta johdu. Uuden työsuhteen katsotaan tällöin alkaneen sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana muutos työajassa on tapahtunut. Työsuhteen ei kuitenkaan katsota välillä katkenneen, jos edellisessä virkkeessä tarkoitetun uuden työsuhteen alkamisesta ei eläketapahtuman sattua ole kulunut kahta vuotta.

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tämän lain alaisessa, vähintään kolme vuotta jatkuneessa työsuhhteessa muuttuu muissa kuin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ja hänen palkkansa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksella eikä työajan muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, katsotaan työntekijän muutoksen jälkeen työskentelevän uudessa työsuhhteessa, jollei 7 d §:stä muuta johdu. Uuden työsuhteen katsotaan tällöin alkaneen sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana muutos työajassa on tapahtunut. Työsuhteen ei kuitenkaan katsota välillä katkenneen, jos edellisessä virkkeessä tarkoitetun uuden työsuhteen alkamisesta ei eläketapahtuman sattua ole kulunut kahta vuotta.

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 d §:n soveltamisen edellytykset tällöin

Voimassa oleva laki

tällöin täyttyvät.

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman erityistä syytä saa hyväksyä eroja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:n 1 momentissa säädetään.

Ehdotus

täyttyvät.

3 a §

Eläketurvan ehdot ja perusteet hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Niihin ei ilman erityistä syytä saa hyväksyä eroja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan eläkelaitosten tämän lain mukaisten yhteisten asioiden hoitamista. Ministeriö voi erityisestä syystä hyväksyä myös ehdot, jotka eivät jonkin tai joidenkin etujen osalta täytä tämän lain mukaisia vähimmäisvaatimuksia, jos ehtojen mukaisen eläketurvan kokonaisuutena voidaan katsoa raha-arvoltaan vastaavan ainakin sanottua vähimmäisturvaa, kuitenkin siten, että eläkkeen määrää ei voida hyväksyä pienemmäksi kuin jäljempänä 5 §:n 1-3 momentissa säädetään.

4 §

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, myönnetään eläke kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa on vanhuuseläkkeestä säädetty.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, myönnetään eläke kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa on vanhuuseläkkeestä säädetty.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista

Voimassa oleva laki

voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio. *Työkyvyttömyyseläketä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on - siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.*

Työntekijän kuoltua suoritetaan edunsaajille perhe-eläketä, jos työntekijällä oli kuollessaan oikeus tämän lain mukaiseen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen tai jos hän sai mainittua eläketä. Tällaisen edunjättäjän jälkeen edunsaajia ovat:

1) leski, jonka kanssa edunjättäjä oli solminut avioliiton ennen kuin oli täyttänyt 65 vuotta;

3) lesken lapsi, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa; ja

4) edunjättäjän entinen puoliso, jolle edunjättäjä kuollessaan oli tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvolinen määräajoin suorittamaan elatusapua; tällöin entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan perhe-eläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta perhe-eläkkeeseen on säädetty.

Ehdotus

voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa työntekijän tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Työkyvyttömyyseläketä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

Leskellä on oikeus leskeneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen:

1) jos hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa; tai

2) jos leski edunjättäjän kuollessa oli täyttänyt 50 vuotta tai sai kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan, ja jos avioliitto oli solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja se oli jatkunut vähintään viisi vuotta.

4 a §

Työntekijän kuoltua suoritetaan edunsaajille perhe-eläkettä, jos työntekijällä oli kuollessaan oikeus tämän lain vähimmäisehtojen mukaiseen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen tai jos hän sai mainittua eläkettä. Tällaisen edunjättäjän jälkeen edunsaajia ovat:

1) leski, jonka kanssa edunjättäjä oli solminut avioliiton ennen kuin oli täyttänyt 65 vuotta;

2) edunjättäjän lapsi

3) lesken lapsi, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa; ja

4) edunjättäjän entinen puoliso, jolle edunjättäjä kuollessaan oli tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määrääjain suorittamaan elatusapua; tällöin entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan perhe-eläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta perhe-eläkkeeseen säädetään.

Leskellä on oikeus leskeneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen.

1) jos hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa; tai

2) jos leski edunjättäjän kuollessa oli täyttänyt 50 vuotta tai sai kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan, ja jos avioliitto oli solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja se oli jatkunut

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos naisleski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1950, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 1 momentissa mainitun 50 vuoden asemesta 40 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa on säädetty, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen, jos hän ei ollut täyttänyt 18 vuotta edunjättäjän kuollessa. Lapselle maksetaan lapseneläkettä aina lapsen oman vanhemman jälkeen. Oikeutta lapseneläkkeeseen ei kuitenkaan ole useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin 1 kohdan nojalla, jos siinä tarkoitettu lapsi on annettu ottolapseksi ennen edunjättäjän kuolemaa tai jos siinä tarkoitettu lapsi on edunjättäjän lapsi, jonka leski on edunjättäjän kuoltua ottanut ottolapsekseen. Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, ei hänellä ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

vähintään viisi vuotta.

Jos naisleski on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1950, leskeneläkkeen saamisen edellytyksenä on 2 momentissa mainitun 50 vuoden asemesta 40 vuoden vähimmäisikä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeenä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen, jos hän ei ollut täyttänyt 18 vuotta edunjättäjän kuollessa. Lapselle maksetaan lapseneläkettä aina lapsen oman vanhemman jälkeen. Oikeutta lapseneläkkeeseen ei kuitenkaan ole useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 2 momentin 1 kohdan nojalla, jos siinä tarkoitettu lapsi on annettu ottolapseksi ennen edunjättäjän kuolemaa tai jos siinä tarkoitettu lapsi on edunjättäjän lapsi, jonka leski on edunjättäjän kuoltua ottanut ottolapsekseen. Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, ei hänellä ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

4 d §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, täyttä työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 4 §:n 3 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 1 momentissa mainitulta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 4 e §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusaikana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle on myönnetty 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 4 §:n 3 momentissa säädetystä ajankohdasta.

Jos *työntekijälle* myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti samalta ajalta kuin hänelle on maksettu kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa, eläkkeestä vähennetään kuntoutusraha ja eläkettä suoritetaan vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun kuntoutusrahan määrän. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin kuin se on jo vähennetty muusta eläkkeestä. Työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta takautuvasti ajalta, jolta työntekijälle on maksettu 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, täyttä työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 4 §:n 6 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 1 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 4 e §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusaikana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 4 §:n 6 momentissa säädetystä ajankohdasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, *eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

(kumotaan)

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 19 e §:ssä tarkoitettua ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

4 g §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitetulla määrällä.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 a §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitetulla määrällä.

4 j §

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa työntekijän tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen ja muiden palveluiden piiriin. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspal-

Kuntoutuskorotus

4 j §

Jos työntekijälle eläkelaitoksen päätöksen perusteella 4 h §:n 1 momentin mukaisesti tehdään kuntoutustukimuksia taikka annetaan työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta tai työhönvalmennusta tai lääkinnällistä kuntoutusta, kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus. Korotus maksetaan myös, jos vastaavan päätöksen on antanut jokin muu 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

veluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

kuntoutustukena maksava eläkelaitos.

Kuntoutuskorotus maksetaan niin ikään, jos 1 momentissa tarkoitettu päätös koskee työntekijää, joka saa työkyvyttömyyseläkettä muuna kuin kuntoutustukena.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta määrästä. Se maksetaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää.

Kuntoutusraha, kuntoutusavustus ja kuntoutuskustannukset

4 k §

Työntekijällä on oikeus kuntoutusraahan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään 4 h §:ssä tarkoitettun kuntoutuksen johdosta.

4 k §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensajalla on oikeus kuntoutusraahan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään 4 h §:ssä tarkoitettun kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaan voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaan maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pidemmältä ajalta ole kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi perusteltua.

4 l §

Jos työntekijä saa peruseläkettä kuntoutuksen ajalta, hänelle maksetaan eläkkeen lisänä kuntoutusraha, jonka suuruus on 10 prosenttia hänelle maksettavien 1 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden ja hänen kansaneläkkeensä pohjaosan, lisäosan ja lapsikorotuksen yhteismäärästä. Kansaneläke lisineen otetaan huomioon sellaisena kuin se oli kuntoutusrahakauden alkaessa.

(kumotaan)

4 n §

Muutosta ei saa hakea päätökseen, joka koskee oikeutta 4 h §:n mukaiseen kuntoutukseen tai 4 k §:n 2 momentin mukaiseen kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee 4 k §:n 3 momentin ja 4 l §:n 3 momentin mukaista harkinnanvaraista kuntou-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Eläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava 4 h §:ssä tarkoitetusta kuntoutustoimenpiteestään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työntantajalle.

5 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, eläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

5 a §

Jos ennen 1 päivää maaliskuuta 1922 syntyneen työntekijän tämän lain alaisiin työsuhteisiin perustuva, 5 §:n 1 momentin mukaan laskettu eläkkeen määrä on tässä pykälässä tarkoitettua vähimmäismäärää pienempi, korotetaan se vähimmäismäärän suuriseksi.

tusavustusta.

Eläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava 4 h §:ssä tarkoitetusta kuntoutustoimenpiteestään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työntantajalle.

5 §

Eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta; ja

2) 1/12 prosenttia siltä osin kuin palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on luettava aika 1 päivästä heinäkuuta 1962 siihen saakka, kunnes työntekijä täyttää 65 vuotta, eläkkeen vähimmäismäärä on 33 prosenttia eläkkeen perusteena olevassa palkasta, jota prosenttilukua korotetaan jäljempänä olevan taulukon mukaisesti. Työntekijäin eläkelain muuttamisesta 20 päivänä syyskuuta 1974 annetun lain (749/74) voimaantulosäännöksen 3 momentissa mainitun syntymäaika-ajan 1 päivän heinäkuuta 1922 asemasta käytetään syntymäaika-ajana 1 päivää heinäkuuta 1926 ja prosenttilukua 25 muutetaan seuraavasti:

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

Vuonna	33 %:n asemesta %	25 %:n asemesta %
1977-1978.....	35	27
1979-1981.....	36	28
1982 ja sen jälkeen	37	29

Sen estämättä, mitä edellä 2 momentissa on säädetty, eläkkeen vähimmäismäärä on 38 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää marraskuuta 1922 ja eläketapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 1983 tai sen jälkeen.

5 b §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1 momentin ja 5 a §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1-3 momentin mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhy-

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta ly-

Voimassa oleva laki

emmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutusta;

4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea enintään 180 päivältä, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Ehdotus

hyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuuttavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset.

Voimassa oleva laki

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä kuitenkin, että:

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta eikä aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhde on päättynyt ennen eläketapahtumaa, eläkepalkka on jäljempänä tässä momentissa säädettävällä tavalla valittujen kalenterivuosien yhteen laskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Milloin työsuhde päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Ne kalenterivuoden, joiden ansioista eläkepalkka lasketaan, valitaan 9 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettujen keskimääräisten kuukausiansioiden perusteella seuraavasti:

1) jos työsuhde on jatkunut vähintään neljän kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan neljästä viimeisestä kalenterivuodesta siten, että niistä jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on suurin;

2) jos työsuhde on jatkunut kolmen kalenterivuoden aikana, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin;

3) edellä 1 ja 2 kohdan mukaan eläkepalk-

Ehdotus

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että;

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (valintavuodet). Työsuhteen päättymisvuosi otetaan kuitenkin yhtenä valintavuotena huomioon, jos työsuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai koko päättymisvuoden. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan 9 §:n mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kavuosia valittaessa ei työsuhteen alkamisvuotta kuitenkaan oteta huomioon, jollei työsuhde sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta; jos tällöin jää valittavaksi kolme kalenterivuotta, jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, ja jos valittavaksi jää kaksi vuotta, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;

4) jos työsuhde on jatkunut kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista; tai

5) jos työsuhde on jatkunut vain yhden vuoden aikana, eläkepalkka lasketaan sanotun vuoden ansioiden perusteella.

Jos työntekijä tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetyn, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjähtäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkaansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkepalkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa säädetään, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetyn, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa. Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä momenttia sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosi otetaan huomioon enintään neljä

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioon ottamatta voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkkana määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitetun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 1 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosilomankorvausta oteta huomioon. Järjestettäessä eläketurvaa ulkomaantyöstä eläkkeen perusteena olevana työansiona pidetään kuitenkin sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanotun työtä. Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona. Kunkin kalenterivuoden työansioista vähennetään tätä pykälää sovellettaessa kuitenkin määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua

Eläkepalkka on edellä sanotulla tavalla huomioon otettujen kalenterivuosien työansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä, eikä aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

Edellä 5 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 5 ja 6 momentissa tarkoitettua vähennyksen suoritamista varten.

7 a §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjäntäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjäntäjä saanut mainittua eläkettä, edunjäntäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 c §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c—8 f §:stä muuta johdu:

6/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjäntäjän eläkkeestä, jos lapsia on

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 a §

Eläkepalkkaa laskettaessa kunkin valintavuoden työansiosta vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

Työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolle maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisojen perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä.

7 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

- 1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;
- 2) työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;
- 3) Koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai
- 4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyksorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

- 1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähennyksen suorittamista varten.

7 b §

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitettua 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujaksan aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 7 §:n mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

7 c §

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1939 ja jos hänellä tai hänen puolisoillaan on sellainen 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi, jolla eläkkeensaajan jälkeen olisi oikeus perhe-eläkkeeseen, lisätään eläkkeeseen lapsikorotus.

Jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1920, lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 prosenttia eläkkeen määrästä. Jos eläkkeensaaja on syntynyt edellä sanottua myöhemmin, prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919. Kahdesta tai useammasta lapsesta lapsikorotus on kaksinkertainen.

Lapsikorotukseen oikeuttavien lasten lu-

Jos työntekijä on 1 momentissa sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhhteessa, lasketaan tätä pykälää sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkumeelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

7 c §

Jos 7 §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työ sopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 7 §:stä poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään kymmenen viimeistä selaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen kymmenen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä

Eläkepalkka määrätään kuitenkin 7 tai 7 d

Voimassa oleva laki

kumäärän muuttuessa suoritetaan siitä aiheutuva eläkkeen tarkistus muutosta seuraavan maksukauden alusta.

Ehdotus

§:n edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän pykälän soveltamisesta.

7 d §

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetynsi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjättäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan, pidetään työsuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momentin säännöstä, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Jos tulee selvitetynsi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä työajassa tapahtuneen muutoksen johdosta, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä pykälää sovellettaessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

7 e §

Eläkepalkkaa laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta oteta huomioon.

Ulkomaantyöstä eläketurvaa järjestettäessä ja eläkepalkkaa laskettaessa eläkkeen perusteena olevana työansiona pidetään kuitenkin sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jon-

ka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanotua työtä.

Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

Työeläkelisä

7 f §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

- 1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa joko työttömyysturvalain tarkoittamana palkansaajana tai työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1 - 3 kohdan tarkoittamana yritystoimintaa harjoittaneena henkilönä;
- 2) työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;
- 3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai
- 4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu.

- 1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;
- 3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämisenä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisää oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 17 §:n mukaista soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

Lapsikorotus

7 g §

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1939 ja jos hänellä tai hänen puolisolallaan on sellainen 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi, jolla eläkkeensaajan jälkeen olisi oikeus perhe-eläkkeeseen, lisätään eläkkeeseen lapsikorotus.

Jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1920, lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 prosenttia eläkkeen määrästä. Jos eläkkeensaaja on syntynyt edellä sanottua myöhemmin, prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919. Kahdesta tai useammasta lapsesta lapsikorotus on kaksinkertainen.

Lapsikorotukseen oikeuttavien lasten luku-

määrän muuttuessa suoritetaan siitä aiheutuva eläkkeen tarkistus muutosta seuraavan maksukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrä laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista taikka 8 tai 8 c—8 f:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta; sekä

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä on, jollei 8 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoiden perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoiden kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta, sotilasvammalain nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. Jos vanhuuseläke 5 §:n 3 momentin mukaisesti myönnetään myöhemmästä ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, yhteensovitus toimitetaan työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta, sotilasvammalain nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. Jos vanhuuseläke 5 a §:n 1 momentin mukaisesti myönnetään myöhemmästä ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, yhteensovitus toimitetaan työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos saman edunjättäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnettyt tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke, 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä vastaava muu perhe-eläke taikka 1 momentissa tarkoitettua muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta vastaava perhe-eläke tai jatkuva korvaus yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke on 4 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä vastaavista kaikista perhe-eläkkeistä. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräaikaista korotusta. Yhteensovitusraha on 60 prosenttia perhe-eläkkeen perusteena olevan edunjättäjän eläkkeen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketusta yhteensovitusperusteesta vähennettynä kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain mukaan suoritettavan lapseneläkkeen perusmäärällä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrällä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjättäjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrää. Jos 7 a §:n mukaisesti edunsaajien lukumäärän perusteella laskettu perhe-eläke on pienempi kuin edunjättäjän eläke, alennetaan edellä sanottuja prosenttimääriä samassa suhteessa. Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 7 a §:ssä mainittujen määrien suhteessa.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 a ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitetut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 255 markkaa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 a §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet

Jos saman edunjättäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnettyt tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke, 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä vastaava muu perhe-eläke taikka 1 momentissa tarkoitettua muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta vastaava perhe-eläke tai jatkuva korvaus yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke on 4 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä vastaavista kaikista perhe-eläkkeistä. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräaikaista korotusta. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia perhe-eläkkeen perusteena olevan edunjättäjän eläkkeen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketusta yhteensovitusperusteesta vähennettynä kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain mukaan suoritettavan lapseneläkkeen perusmäärällä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrällä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjättäjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrää. Jos 7 h §:n mukaisesti edunsaajien lukumäärän perusteella laskettu perhe-eläke on pienempi kuin edunjättäjän eläke, alennetaan edellä sanottuja prosenttimääriä samassa suhteessa. Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 7 h §:ssä mainittujen määrien suhteessa.

8 d §

Eläkesovituksessa vähennetään 7 h ja 8 §:n mukaisesti määrättyä leskeneläkettä, jos lesken 8 c §:ssä tarkoitetut ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 255 markkaa kuukaudessa, jos edunjättäjän 7 h §:n 1 momentin mukaisesti laskettu eläke ja 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet

Voimassa oleva laki

taikka niihin verrattavat työ- ja virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun markkamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 127,50 markkaa ja on enintään 255 markkaa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 127,50 markkaa. Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 sanotun 255 markan asemesta 348 markkaa, josta vähennetään 6,64 markkaa kunakin seuraavana vuonna.

Ehdotus

keet taikka niihin verrattavat työ- tai virkasuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun markkamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 127,50 markkaa ja on enintään 255 markkaa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 127,50 markkaa. Jos eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, eläkesovitusperusteena käytetään vuonna 1990 sanotun 255 markan asemesta 348 markkaa, josta vähennetään 6,64 markkaa kunakin seuraavana vuonna.

Indeksitarkistus

9 §

Eläketurva sidotaan maan palkkatasoon. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa joka kalenterivuodeksi *palkkaindeksiluvun* ottaen huomioon yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten keskiarvon. Palkkaindeksiluvun muutoksen edellyttämällä tavalla tarkistetaan eläkettä myönnettäessä ja eläkkeiden yhteensovitusta uudelleen toimittaessa eläkkeen perusteena oleva palkka ja sen jälkeen kalenterivuosittain eläkkeen määrä ministeriön antamien ohjeiden mukaan.

9 §

Eläketurva sidotaan maan palkka- ja hintatason muutokseen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa joka kalenterivuodeksi *indeksiluvut*. Niitä määrättäessä palkkatasoon muutoksesta vähennetään määrä, joka vastaa 12 b §:ssä tarkoitettujen työntekijäin eläkemaksuprosentin muutosta edeltävän kalenterivuoden alussa.

Sen kalenterivuoden loppuun, jona työntekijä täyttää tai edunjäntäjä täyttäisi 65 vuotta, eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkatasoon muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5. Tämän jälkeiseltä ajalta käytetään indeksiä, jossa palkkatasoon muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8.

Indeksilukujen muutoksen edellyttämällä tavalla tarkistetaan eläkettä myönnettäessä ja eläkkeiden yhteensovitusta uudelleen toimittaessa eläkepalkka ja sen jälkeen kalenterivuosittain eläkkeen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä tarkemmin määrätään.

10 a §

Jos työsuohdeselvittely koskee eläketurvakeskukseen 1 §:n 5 momentin perusteella ratkaistavaa asiaa, 1 momentissa tarkoitettun

Jos työsuohdeselvittely koskee eläketurvakeskukseen 1 §:n 6 momentin perusteella ratkaistavaa asiaa, 1 momentissa tarkoitettun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

päätöksen antaa eläketurvakeskus.

päätöksen antaa eläketurvakeskus.

*Eläkkeistä aiheutuvan vastuun ja kulujen
jakaantuminen*

12 §

Eläkelaitoksen keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksi se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella.

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläissa tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläissa tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulu-

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa *momentissa* tarkoitetun työsuhteen perusteella;

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

12 c §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläissa tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläissa tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulu-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassa (603/84) tarkoitetun työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin, jos 7 b §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 b §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

tusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassa (603/84) tarkoitetun työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin jos 7 f §:n 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 f §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 6 a ja 7 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 6 a ja 7 f §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

19 b §

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen

19 b §

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen

Voimassa oleva laki

suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka laskeaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

19 d §

Etuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain 9 § :ssä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

19 e §

Eläkelaitoksen lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio, jollei toisin säädetä.

Ehdotus

suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen indeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen soveltamista varten.

19 d §

Etuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

Ennakkopäätös

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:n 5 - 7 momenttia ja 4 j §:ää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lain 4 j §:n 2 momenttia sovelletaan lisäksi lain voimaan tullessa jatkuvaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos 4 h §:n mukainen päätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 5 §:ää ja 6 a §:n 1 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketa-pahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen, sovelletaan kuitenkin edelleen työntekijän eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä edellä 3 momentissa säädetään, sovelletaan lain 5 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää työntekijän eläkelain 6 c §:n 1 momentissa tarkoitettulta aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 5 a §:n säännöksiä sovelletaan sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa, jos työntekijä tai edunjättäjä on täyttänyt eläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 7, 7 a, 7 b, 7 c ja 7 e §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

Siltä osin kuin lain 7 §:n 1 momentin mukaan määriteltäviin valintavuosiin luetaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kalenterivuusia ajalta ennen tämän lain voimaantuloa, määrätään nämä kalenterivuodet ja niitä vastaavat työansiot soveltaen 7 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 7 §:n 2 momenttia ei sovelleta lain voimaantuloa edeltäviin valintavuosiin.

Lain 7 d §:ää sovelletaan sellaiseen työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen, kuitenkin siten muunnettuna, että eläketapahtumavuodesta riippuen prosenttiluvun 20 asemesta käytetään seuraavia prosenttilukuja:

Eläketapahtumavuosi	20 %:n asemesta %
1996	7,5
1997	10,0
1998	12,5
1999	15,0
2000	17,5

Lain 9 §:ää sovelletaan eläkkeeseen, jota maksetaan lain voimassaoloajalta. Vahvistettaessa vuoden 1996 indeksilukuja käytetään vuoden 1995 indeksilukuna pistelukua 1712 eikä tällöin sovelleta tämän lain 9 §:n 1 momentin viimeistä virkettä.

Jos työntekijä lain voimaantullessa kuuluu sellaisen eläkejärjestelyn piiriin, jossa hänelle on järjestetty työntekijäin eläkelain 11 §:n mukainen tai muutoin lain vähimmäisehtoja parempi eläketurva, ei sanottu lisäeläketurva korotu sen johdosta, että vähimmäisehtojen mukainen eläketurva alenee tämän lain säännösten perusteella. Lisäeläketurvan ehdot taikka eläkekassan tai eläkesäätiön säännöt voidaan soveltuvin osin muuttaa vastaamaan tätä lakia. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Tämän lain 9 §:n voimaantulosta johtuva indeksitarkistuksen muutos otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin toisen virkkeen edellyttämän kohtuusperiaatteen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksun perusteissa.

Tämän lain 8 d §:n 1 momentissa ja 19 b §:n 4 momentissa säädetyt markkamäärät

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vastaavat vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 19 d §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2.

L a k i

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 4 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (560/93),

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 3 momentti, 4 a §:n 4 momentti, 4 b §:n 1 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 5 a §:n 1 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §, 7 a §:n 1 ja 4 momentti ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentti 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (391/95), 4 §:n 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (473/81), 4 a §:n 4 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 5 b §:n 4 momentti, 5 d §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 ja 4 momentti sekä 7 a §:n 1 ja 4 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 mainitussa laissa, 4 b §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (613/91), 5 a §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (667/85) sekä 9 §:n 1 momentin 2 kohta 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1078/93), sekä

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1972, 26 päivänä kesäkuuta 1981, 26 päivänä heinäkuuta 1985, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 9 päivänä helmikuuta 1990 annetuilla laeilla (935/72, 473/81, 667/85, 604/86 ja 101/90), uusi 4 momentti, jolloin entinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi ja 5 momentti 6 momentiksi, lakiin siitä 20 päivänä joulukuuta 1968 annetulla lailla (91/68) kumotun 8 §:n tilalle uusi 8 § ja 13 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatila- ja puutarhatalouden eri töissä, maa- vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turve-teollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksissa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. *Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 c, 12 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentis-*

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatila- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turve-teollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18
19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja
23 §:ssä säädetään

4 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään, jollei toisin ole säädetty, joko määräajaksi tai toistaiseksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä.

4 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

4 a §

(3 mom. kumotaan)

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 8 §:ssä tarkoitettua ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä elä-

Voimassa oleva laki

maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

4 b §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläke-laissa säädetään.

5 §

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettyjen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu, ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 2,5 prosenttia näiden palkkojen yhteismäärästä. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1,5 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava palkka määräytyy 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tulevaa aikaa vastavista ansioista tai 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Vanhuuseläkkeen perusteena olevana palkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Jos työntekijä on jonakin kalenterivuonna ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuonna ansaittua palkkaa oteta huomioon eläk-

Ehdotus

ke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

4 b §

Kuntoutuksen antaminen sekä *kuntoutuskorotuksen*, kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. *Sanotun lain 4 h §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu tulevan ajan palkka.*

5 §

Eläkkeen *perusteena oleva palkka (eläkepalkka)* on työntekijän ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärä.

1) joiden perusteella on suoritettava tämän lain mukainen vakuutusmaksu;

2) joista on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä; ja

3) jotka on korjattu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaan ei kuitenkaan lueta palkkoja, jotka on ansaittu

1) ennen sitä kuukautta, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

Voimassa oleva laki

keeseen oikeuttavana. Niin ikään jätetään huomioon ottamatta palkat, jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä eläkkeen lykkäytymisen ajasta riippuen työntekijäin eläkelain 5 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

5 b §

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se

Ehdotus

2) sellaisena kalenterivuonna, jona työntekijä on ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa; eikä palkkoja

3) jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

Vanhuuseläkkeen eläkepalkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia

1) 1-3 momentissa tarkoitettusta eläkepalkasta;

2) 7 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tulevan ajan palkasta; ja

3) 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 4 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 2,5 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 4 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1,2 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti ja

2) 0,8 prosenttia siltä osin kuin tulevan ajan palkka koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä eläkkeen lykkäytymisen ajasta riippuen työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

5 b §

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se

Voimassa oleva laki

voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Ehdotus

voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 j §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, lasketaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijäin keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden takkia mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, lasketaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkka tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen lakimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta

Voimassa oleva laki

lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta *työttömyyden* alkamispäivästä.

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut *työntekijäin eläkelain* 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suori-

Ehdotus

lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta *työkyvyttömyyden* alkamispäivästä. *Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.*

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suori-

Voimassa oleva laki

tettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentin mukaista työeläkelisää oikeuttavaa etuutta.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 7 c §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä

Ehdotus

tettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 f §:n 1 momentin mukaista työeläkelisää oikeuttavaa etuutta.

8 §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 a §:n 1 momentissa tai 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut

saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä

Voimassa oleva laki

kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut;

Ehdotus

kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d §:ssä, 4 f—4 h §:ssä ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c §:ssä, 7 f—7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a—8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä, 10 §:ssä, 10 a §:ssä, 10 c §:ssä, 12 §:ssä, 13 a §:ssä, 13 b §:s ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a §:ssä, 15 b §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 a—19 d §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 f §:ssä, 22 §:ssä ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen.

Lain 5 §:ää ja 7 §:n 1 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, sovelletaan kuitenkin edelleen lyhyt-aikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuu-aikana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä edellä 3 momentissa on säädetty, sovelletaan lain 5 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentissa tarkoitetulta aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 momentissa säädetyt markkamäärät vastaavat vuodelle 1962 vahvistettua indeksilukua.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3.

L a k i

eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 5 § ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 5 §:n 1 momentti muutettuna 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (561/93),

muutetaan 3 §, 4 §:n 1 momentti ja 6 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (616/91) ja 4 §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (561/93) ja *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, uusi 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan, harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/61) säädetään. Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitettua ansiotyöstä ovat kalenterivuodessa vähintään 540 markkaa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu.

4 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan jokainen kalenterivuosi, jolta työntekijä on saanut 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaa tuloa, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

3 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke ja perhe-eläke. Työntekijälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa (395/61) säädetään.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työansiot tässä laissa tarkoitettua ansiotyöstä ovat kalenterivuodessa vähintään 540 markkaa. Työansion katsotaan kohdistuvan siihen kalenterivuoteen, jona se on maksettu. Tämä markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 5 §:n 1 momentin, 2 momentin 1 ja 3 kohdan ja 4-6 momentin, 5 c §:n, 7 §:n, 7 a §:n ja 7 b §:n säännöksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä lasketaan 4 §:n mukaisesti määrätyltä eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta kalenterivuositain työntekijän asianomaisena vuotena ansaitsemista, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistetuista ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennyistä työansioista, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan.

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevan ajan eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään soveltaen vastaavasti työntekijäin eläkelain 7 §:n säännöksiä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen niiden työansioiden perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamiskuukautta välittömästi edeltäneiden enintään neljän sellaisen kalenterivuoden aikana, työkyvyttömyyden alkamisvuosi mukaan luettuna, jona vuotuiset työansiot ovat nousseet vähintään 540 markkaan.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitetun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tässä laissa tarkoitettu työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitetut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovitusperusteen määrittämistä varten tässä laissa tarkoitetut työansiot yhteen vastaavan tässä

5 §

(kumotaan)

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitetun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitetut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovitusperusteen määrittämistä varten tässä laissa tarkoitetut työansiot yhteen vastaavan tässä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla.

10 §

Tämän lain 3 §:n 2 momentissa, 4 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 2 momentissa säädetyt markkamäärät tarkistetaan yleisten palkan ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Edellä 2 momenttia sovellettaessa tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

10 §

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 4 §:ää sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Lain 3 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua indeksilukua.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4.

Laki**yrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin niistä ovat, 5 §:n 1 momentti muutettuna 27 päivänä maaliskuuta annetussa laissa (615/91), 7 §:n 2 momentti muutettuna 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (562/93) ja 17 §:n 1 momentti muutettuna 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla (393/95) ja lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, uusi 3 momentti, sekä lakiin uusi 5 a §, 5 b § ja 7 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan sekä harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen ja osa-aikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palveluajasta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan ansiotyönsä puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljelle jäävä työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän suuruinen. Yrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n sään-

5 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Yrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuskien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymä- vuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti	Syntymä- vuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33	1938	0,42
1931	0,34	1939	0,43
1932	0,36	1940	0,44
1933	0,37	1941	0,46
1934	0,38	1942	0,47
1935	0,39	1943	0,48
1936	0,40	1944	0,49
1937	0,41		

Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f §:n säännöksiä.

5 a §

Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

5 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää,

1) että yrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan ansiotyönsä puoleen tai lopettaa sen kokonaan;

2) että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljellä oleva työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän suuruinen; ja

3) että hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työaikansa vähentymisestä.

Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä on säädetty, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitetusta keskimääräisestä työtulosta..

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 b §:n 2 momentissa tarkoitetusta keskimääräisestä työtulosta.

7 a §

Jos yrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 c §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:ssä, 4 a—4 h §:ssä, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c §:ssä, 7 g §:ssä, 7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a - 8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä, 10 §:ssä ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14 §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 §:ssä, 19 a—19 e §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 e §:ssä ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

5.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §, 8 h § ja 19 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisena kuin ne ovat 6 § muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1971, 31 päivänä joulukuuta 1985, 29 päivänä kesäkuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 ja 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetuilla laeilla (511/71, 1089/85, 602/90, 614/91 ja 563/93) 8 h § 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1312/89), 19 §:n 1 momentti 12 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (394/95) ja 19 §:n 2 momentti 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (751/74), ja

lisätään 6 §:ään, siitä mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, lakiin uusi 6 a § ja 6 b § sekä 8 k §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan sekä harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen ja

6 §

Tämän lain mukaan myönnettävät eläkkeet ovat vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, joka voi olla myös kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, sekä työttömyyseläke, osa-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

osa-aikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että maatalousyrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan toimintansa puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin ja 5 ja 7 kohdassa säädetty edellytykset. Maatalousyrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti	Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33	1938	0,42
1931	0,34	1939	0,43
1932	0,36	1940	0,44
1933	0,37	1941	0,46
1934	0,38	1942	0,47
1935	0,39	1943	0,48
1936	0,40	1944	0,49
1937	0,41		

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

aikaeläke ja perhe-eläke. Maatalousyrittäjälle voidaan antaa kuntoutusta ja myöntää kuntoutusrahaa tai harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Näiden etuuksien saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan sovelletaan vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelaisissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta.

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 7 f

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§:n säännöksiä.

6 a §

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua toimintaansa.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

6 b §

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää

1) että maatalousyrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan toimintansa puoleen tai lopettaa sen kokonaan;

2) että hänen jäljellä olevan ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset; ja

3) että hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työaikansa vähentymisestä.

Osa-aikaeläkkeen määrä laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a—8 g §:ssä on säädetty, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 6 §:n 1 momentissa tarkoitetusta keskimääräisestä työtulosta.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 c §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

8 h §

Sen estämättä, mitä 8 ja 8 a—8 g §:ssä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 6 b §:n 2 momentissa tarkoitetusta keskimääräisestä työtulosta.

8 k §

Jos maatalousyrittäjä on saanut 1 momentissa tarkoitettua etuutta täyttä korvausta pienempänä, etuuspäivien lukumääränä käytetään saatuja korvauksia vastaavien täysien päivien lukumäärää.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a §:ä, 4 §:ssä, 4 a—4 h §:ssä, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3 momentissa ja 6 momentissa, 5 a—5 c §:ssä, 7 g §:ssä, 7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a—8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14 §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 §:ssä, 19 a—19 e §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 e §:ssä ja 22 §:ssä säädetään.

Työntekijäin eläkelain 7 g §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.